

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függeléke: A MATE egységes szakdolgozat /

diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

5.2. sz. melléklete: Tartalmi kivonat (absztrakt)

Egy tanulási zavar: a fejlődési diszlexia megélése a felnőtté válás tükrében

Veresné Tiszai Katalin

Gyógypedagógiai szak, levelező munkarend

Magyar Agrár-és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus-Gyógypedagógiai Tanszék

Belső témavezető: Tóth-Szerecz Ágnes, tanársegéd, gyógypedagógiai tanszék

Absztrakt

A szakdolgozat kiindulása a fejlődési diszlexia szakirodalmi áttekintése. A kialakulásának lehetséges okainak számvetése, a tünetek leírása, lehetséges terápiás lehetőségek fontos elemei a dolgozatnak. A szakdolgozat megírásához a szakirodalmak áttanulmányozása és két személyes interjú adott megfelelően használható kutatási alapot. A kutatás célja, hogy mélyebb betekintést nyújtson a diszlexiával élők tapasztalataiba, feltárja az érintettek előtt álló akadályokat, valamint bemutassa azokat a stratégiákat és támogatási lehetőségeket, amelyek segíthetik a hatékony alkalmazkodást. A kutatás során három fő módszertani eszközt alkalmaztam: esettanulmányt, interjút és szakértői vélemények elemzését, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy több szempontból vizsgáljam meg a diszlexia hatásait és kezelésének lehetőségeit. A kutatás tehát nem csupán az akadályok feltárására törekszik, hanem arra is, hogy gyakorlati javaslatokkal segítse a diszlexiával élők integrációját és sikeres előrehaladását az oktatás és a munka világában.

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függelék: A MATE egységes szakdolgozat /

diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

5.1. sz. melléklete: Külső és belső címlap

SZAKDOLGOZAT

Veresné Tiszai Katalin

2025

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

szakot gesztoráló intézet neve

gyógypedagógia alapképzési szak

**Egy tanulási zavar: a fejlődési diszlexia megélése a felnőtté
válás tükrében**

Belső konzulens:

Tóth-Szerecz Ágnes
tanársegéd

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:**

Magyar Agrár-és
Élettudományi Egyetem-
Gyógypedagógiai
Tanszék

Készítette:

Veresné Tiszai Katalin

2025

Tartalom

Bevezetés és célkitűzések.....4

1. Szakirodalmi áttekintés.....	5
1.2. A tanulási zavar.....	6
1.3. A diszlexia fogalma.....	7
1.4. A fejlődési diszlexia kialakulása.....	8
1.5. A diszlexia tünetei.....	9
1.6. Terápiás lehetőségek.....	11
1.7. A diagnosztizálás folyamata, a diagnózis megszerzése.....	13
1.8. Törvényi háttér, többlétszolgáltatások, kedvezmények.....	14
1.9. A gyógypedagógiai rehabilitáció.....	16
1.10. Integráció, szegregáció a diszlexiás tanulók esetében.....	19
1.11. A diszlexia prevencióját segítő oktatási módszer- a Meixner módszer.....	20
1.12. A diszlexia kialakulását befolyásoló tényezők.....	22
1.14. Fejlődési szakaszok és diszlexiára utaló jelek.....	23
1.15. Friss nemzetközi kutatásról szóló reflexió a diszlexia tükrében.....	25
2. Alkalmazott módszerek.....	27
2.1. A kutatás bemutatása.....	27
2.2. A kutatómódszertani eszköz bemutatása: esettanulmány.....	28
2.3. Eszköz: az interjú, mint kutatómódszertani eszköz bemutatása.....	29
2.4. A szakértői vizsgálat bemutatása.....	31
2.5. A diagnózissal kapcsolatos javaslatok a szakértői vélemény alapján.....	33
2.6. A kutatás eddigi összegzése.....	35
3. Interjúk bemutatása.....	36
3.1. Interjú az érintett személlyel.....	36
3.2. Az interjú kiértékelése.....	38
3.3. Interjú az érintett személy édesanyjával.....	40
3.4. Az interjú eredményeinek bemutatása.....	42
4. Az eredmények összegzése.....	43
4.1. Eredmények és értékelésük.....	44
4.2. Következtetések és javaslatok.....	46
4.3. Összegzés.....	48
5. Irodalomjegyzék.....	49
Mellékletek.....	51
Nyilatkozatok.....	55

Bevezetés és célkitűzések

Témaválasztásom személyes és szakmai indíttatásból fakad. Az oktatás iránti érdeklődésem régóta fennáll, mint tanító különösen vonzanak azok a területek, ahol az egyéni különbségek és a speciális igények állnak a középpontban. A diszlexia egy olyan tanulási zavar, amely a nyelvi feldolgozási nehézségekből ered, és komoly akadályokat gördíthet az érintettek elé. Ezen akadályok leküzdése nem csupán szakmai kihívás, hanem jelentős pedagógiai és társadalmi szereppel is bír. A diszlexia, mint specifikus tanulási zavar, ma már széles körben ismert a pedagógiában és a társadalomban, ugyanakkor a felismerése és kezelése még mindig komoly kihívást jelent mind az érintettek, mind a pedagógusok számára. Ez a tanulási zavar elsősorban az olvasási készség kialakulásában és működésében okoz neurobiológiai alapú nehézségeket, amelyek hosszú távon hatással lehetnek a tanulók iskolai és felnőttkori életútjára. Mivel egyre több diagnózis születik ezen a téren, az oktatási rendszernek is kiemelt figyelmet kell fordítania a megfelelő támogatás biztosítására. A téma aktualitása is közrejátszott a választásomban. Az oktatási rendszerekben egyre nagyobb hangsúlyt kap az inkluzív nevelés, amelynek célja, hogy minden tanuló, beleértve a különböző tanulási zavarokkal élőket is, megfelelő támogatást kapjon (Gyarmathy, 2007).

A diszlexiával kapcsolatos kutatások és tapasztalatok folyamatosan bővülnek, ugyanakkor a tanulási zavarok társadalmi elfogadottsága és az oktatási gyakorlatok fejlesztése terén még mindig akadnak hiányosságok. Jelen dolgozatom egy felnőtt életútján keresztül vizsgálja a diszlexia hosszú távú hatásait, különös tekintettel arra, hogy milyen megküzdési stratégiák alakultak ki az érintettnél, és milyen támogatási formák bizonyultak hatékonynak számára az évek során. Az esettanulmány a diszlexiával élő fiatal későbbi életútjára és a munkaerőpiacon való helytállására is rávilágít, segítve ezzel a társadalmi szemléletformálást és a pedagógusok szemléletének tágítását.

A diszlexia egyre szélesebb körben történő felismerése szükségessé teszi a témával kapcsolatos ismeretek bővítését. Az érintett egyének támogatása nemcsak az iskolai évek során, hanem a felnőttkori életvitelükben és munkahelyi sikerességükben is fontos, így az ezzel kapcsolatos kutatások hozzájárulhatnak a közoktatás és a társadalom inkluzívabb szemléletéhez. Egy felnőtt diszlexiás személy életútjának esettanulmányán keresztül szeretném bemutatni, milyen nehézségekkel és sikerélményekkel szembesülnek az érintettek az életük különböző szakaszaiban. Azt tapasztaltam, hogy a tanulási zavarokkal élő tanulók sok esetben szorongással járják végig az általános iskolát, viszont a további iskolai és munkahelyi helytállásukról nem tudok semmit, ezért szerettem volna mindenképp egy felnőtt

emberről megírni az esettanulmányt az édesanyjával készített interjú felhasználásával. Egyik fő célom ezért, hogy feltárjam, hogyan hat a diszlexia a későbbi életútra, és milyen oktatási, valamint társadalmi támogatás segíthet ezen személyeknek.

Dolgozatom a következő kérdések megválaszolására törekszik: Milyen hosszú távú hatásai lehetnek a fejlődési diszlexiának a felnőtt életre és a munkaerőpiaci helyzetre? Hogyan lehetne hatékonyabbá tenni az oktatási rendszert az érintettek integrációjának támogatásában? Milyen stratégiák bizonyulnak eredményesnek az érintettek részéről?

A témaválasztásom tehát nemcsak a diszlexia sajátos ismérveinek és okainak megértésére irányul, hanem arra is, hogy átfogó képet nyújtson az érintettek társadalmi és munkahelyi integrációjáról, amely az inkluzív társadalom építésének is része. Valamint fontosnak tartom az elmúlt 20 év történéseit szemügyre venni, ami az általános iskolákban változott az olvasási zavarok kezelésének terén.

1. Szakirodalmi áttekintés

A szakirodalmi áttekintés során elsősorban a diszlexia fogalmának, kialakulásának, tüneteinek és terápiás lehetőségeinek feltárására törekedtem, olyan források bevonásával, amelyek naprakész és releváns információkat nyújtanak a témában. A diszlexiával kapcsolatos hazai és nemzetközi kutatások és szakértők munkái – köztük Gyarmathy Éva, Csépe Valéria és Meixner Ildikó publikációi – részletes képet adnak a diszlexia természetéről, diagnosztizálásáról és azokról a fejlesztési módszerekről, amelyek segíthetik a tanulási zavarban érintettek előmenetelét. A szakirodalom áttekintése során különös figyelmet fordítottam a diszlexia fogalmának és meghatározásainak sokszínűségére. Leginkább Gyarmathy Éva szakirodalmaira hagyatkoztam, amikor a pontos leírást kerestem témámhoz. Hiába dolgozom magam is a pedagógusi munkakörben, sokszor a tanulási zavarok egésze zavarosnak tűnik, hiszen a szakmán belül is vitatják még az eredetüket, pontos meghatározásaikat. Gyarmathy Éva és Csépe Valéria munkái segítenek megérteni, hogy a diszlexia eltér a hagyományos képességhiányoktól, és egy sajátos kognitív működés eredménye, amely az olvasás és szövegértés terén okoz tartós zavart.

Az áttekintett források feldolgozásának célja, hogy átfogó képet adjon a diszlexia megértéséhez szükséges tudományos hátérrel, valamint rámutasson a fejlesztési lehetőségekre és a pedagógusok szerepére az inkluzív oktatás kialakításában. Ezzel a célom, hogy a dolgozat alapot nyújtson az esettanulmányban bemutatott életút elemzéséhez, valamint segítse a diszlexiával kapcsolatos ismeretek bővítését mind a gyakorlati, mind az elméleti területeken.

1.2. A tanulási zavar

A tanulási zavar egy specifikus diagnózis, melyet orvosi és pszichológiai szakmai szervezetek határoztak meg. Bár pontos eredete és egyes tünetei ma is vitatottak, egyértelmű, hogy sokféleképpen megjelenhet: ide tartoznak a figyelem, a beszédképesség, az olvasás, az írás és a számolás elsajátításának és alkalmazásának zavarai. Fontos megjegyezni, hogy ez nem egy hagyományos értelemben vett képességcsökkenés, mint például a látás- vagy hallásvesztés vagy az értelmi fogyatékoság. A tanulási zavar gyakran más hátrányokkal vagy környezeti tényezőkkel, például kedvezőtlen szociokulturális háttérrel vagy nem megfelelő oktatási környezettel is együtt járhat, de ezek jelenléte nem szükségszerű feltétele a kialakulásának (Gerebenné, 2019).

Olyan tanulókról beszélünk ebben az esetben, kiknek iskolai teljesítményében egy vagy több részképesség hibás működése miatt jelentkeznek problémák, és ennek következtében nem tudnak megfelelni az intézményi elvárásoknak. A tanulási zavar különféle okokra vezethető vissza, melyek lehetnek genetikai vagy környezeti eredetűek is. A tanulási zavar egy olyan helyzetet jelent, mikor egy diáknak problémái vannak az olvasással, írással vagy számolással az átlagos iskolai környezetben. Ezekben a területeken a gyermek teljesítménye jelentősen elmaradhat az intelligenciája alapján elvárható szinttől. Fontos kiemelni, hogy ezek a zavarok nem azért jelentkeznek, mert a gyermek lusta vagy nem elég okos, hanem azért, mert az olvasáshoz, íráshoz vagy számoláshoz szükséges alapvető részképességei fejletlenek vagy hiányosak. A tanulási zavarral küzdő tanulók támogatása és segítése azzal kezdődik, hogy az érintett részképességeket célzottan fejlesztik, annak érdekében, hogy képesek legyenek hatékonyan részt venni a tanulás folyamatában. Az állapot diagnosztizálása nem csak az iskolai teljesítmény alapján történik, annak során számos más tényezőt is figyelembe vesznek a szakemberek. A tanulási zavarok diagnózisának meghatározásához alapos megfigyelést és értékelést végeznek a szakemberek az egyéni teljesítménye és viselkedése alapján. Ebben az esetben a diagnózis felállításához nem elegendők csupán az alacsonyabb iskolai eredmények, szükség van arra, hogy ez az alacsony teljesítmény számottevő és tartós legyen, és ne legyen magyarázható az egyén iskolai vagy kulturális háttéréből adódó hátrányával. A tanulási zavarok specifikus jellegük miatt egyedi és célzott intervenciókat igényelnek a pedagógiai munkában, gyógypedagógus bevonásával. Kezelésük során speciális oktatási módszerek és eszközök lehet alkalmazására lehet szükség, melyek segítik a tanulók tanulási folyamatát és fejlődésüket (Bednorz és Schuster, 2004).

1.3. A diszlexia fogalma

A hazai köznevelési törvény a kiemelt figyelmet igénylő gyerekek és tanulók között több alcsoportot említ, akik speciális figyelmet és támogatást igényelnek a hazai oktatási rendszerben. Ez a kategória magába foglalja a speciális, egyéni sajátosságokra építő oktatást igénylő sajátos nevelési igényű gyerekeket és tanulókat, illetve a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő diákokat. A törvényi szabályozás szerint a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók, „*akik a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdenek*” (2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről 4. § (25)).

A diszlexia az egyik leggyakrabban előforduló specifikus tanulási zavar, amely különösen nehéz helyzetbe hozza a tanulókat az olvasás, írás és helyesírás terén. Olyan atipikus működési, olvasástanulási, olvasásfejlődési zavar, melyben az olvasást meghatározó kognitív feltételei közül egy vagy több nem megfelelően működik. Az olvasásnak a meghatározott összetevői sérülnek, mint a szövegértés problémái nem kiinduló, hanem következményes jelenségek. A diszlexia egy, az olvasás elsajátítását érintő speciális tanulási zavar. Az egyénnek nehézségei lehetne a betűk azonosításában, a hangok összekapcsolásában és a szavak megértésében. A diszlexiás tanuló olvasása gyakran lassú és pontatlan, és akadályba ütközhet a helyesírásban és a megfelelő íráskép kialakításában (Bohács, 2003).

Ez az összetettség az, amelynek köszönhetően a diszlexia nem ragadható meg csupán az olvasási és/vagy helyesírási elmaradásban, valamint nincs olyan egyedüli, és egyben ideális eljárás, amely további mérés nélkül lehetővé tenné a diszlexia azonosítását és osztályozását. Ez leginkább amiatt van, mert a diszlexiások nem mutatnak egyetlen olyan jellegzetes olvasási vagy helyesírási hibát sem, amely csakis a diszlexiára lenne jellemző (Csépe, 2006).

A diszlexia két fő típusra osztható: fejlődési diszlexia és szerzett diszlexia. E két típus megértése elengedhetetlen a megfelelő diagnózis és terápia kidolgozásához. A fejlődési diszlexia a leggyakoribb formája ennek a rendellenességnek. A fejlődési diszlexia általában már a gyermekkorban jelentkezik, és a nyelvi feldolgozási képességek hiányosságaival jár. A gyermekek, akik ezzel a típussal küzdenek, nehezen ismerik fel a hangok és szavak közötti kapcsolatokat, ami megnehezíti az olvasás és a helyesírás elsajátítását. A szerzett diszlexia ezzel szemben a korábbi normális olvasási és írási készségek elvesztését jelenti. Ez a típus általában agyi sérülés, stroke, baleset vagy betegség következtében alakul ki. A szerzett

diszlexia esetén a személy, aki korábban jól tudott olvasni, hirtelen nehézségekbe ütközik a szavak felismerésében és a szövegek megértésében (Gyarmathy, 2007).

A fejlődési és szerzett diszlexia két különböző típusa különféle megközelítést igényel a diagnózis és a terápia terén. Gyarmathy (2007) nézőpontja alapján mindkét típus esetén lényeges a megértés és a támogatás, hogy a diszlexiás egyének képesek legyenek leküzdeni nehézségeiket. Az oktatás nem csupán a tanulásról szól, hanem a bizalom, az önértékelés és a sikerélmények kialakításáról is. A megfelelő diagnózis és terápia segíthet abban, hogy a diszlexiás egyének teljes életet élhessenek, és kibontakoztathassák potenciáljukat.

1.4. A fejlődési diszlexia kialakulása

A diszlexia, mint specifikus tanulási zavar, az olvasási készség fejlődésében okoz nehézségeket, és kialakulásához többféle tényező együttes hatása szükséges. Ezért nevezik „multifaktorális” jelenségnek, hiszen több tényező – genetikai, neurobiológiai és környezeti – egyaránt közrejátszik a létrejöttében. Emellett a diszlexia „multikauzális” is, mivel különböző okok vezethetnek ugyanahhoz az eredményhez, vagyis az olvasási nehézség megjelenéséhez (Meixner, 1993).

A kutatások alapján a diszlexia örökölhető rendellenesség, amely családon belül gyakrabban fordul elő, különösen akkor, ha már egy vagy több családtag is érintett. A genetikai vizsgálatok arra utalnak, hogy a probléma forrása a 6. kromoszóma rövidebb ágán található. Ezért, ha a családban már előfordult diszlexia, nagyobb a valószínűsége annak, hogy a következő generációkban is megjelenik. Az öröklődés aránya nemek szerint változik, a kutatások szerint az apai ágon öröklődő diszlexia esélye 50%, míg anyai ágon ez az arány 25% körül mozog. Ez a nemek közötti különbség arra utal, hogy a genetikai hajlam nem azonos mértékben érvényesül fiúknál és lányoknál (Csépe, 2000).

A diszlexia kialakulását befolyásoló neurobiológiai tényezők közül különösen fontosak az agyi struktúrák és működések eltérései. Például a planum temporale – a hallási és beszédinformációk feldolgozásáért felelős terület – a normál olvasóknál aszimmetrikus, a bal félteke nagyobb méretű, mint a jobb. Diszlexiások esetében azonban ez a rész gyakran szimmetrikus, ami az olvasási készséget befolyásoló neurobiológiai eltérésre utal. A kérges test kisebb mérete is megfigyelhető, amely az agyféltekék közötti információátadásban játszik szerepet, és hozzájárulhat a diszlexia tüneteinek megjelenéséhez (Fodor, 2017).

A diszlexia kialakulása a környezeti tényezők függvényében is alakulhat. Bár a korábbi kutatások vizsgálták, hogy a szülők szociokulturális helyzete hatással van-e az olvasási nehézségek megjelenésére, nem találtak egyértelmű összefüggést. A diszlexia bármilyen

szociokulturális háttérrel rendelkező családoknál előfordulhat, tehát nem a környezet, hanem elsősorban genetikai és neurobiológiai alapú eltérések határozzák meg az olvasási zavar kialakulását (Meixner, 1993).

Összességében a diszlexia kialakulásának hátterében genetikai és neurobiológiai tényezők állnak, amelyeket környezeti és pszichés hatások is befolyásolhatnak. Az öröklődés, a hormonális eltérések, az agyi struktúra aszimmetriája és az oktatási módszerek mind hozzájárulhatnak a diszlexia megjelenéséhez. Mivel a diszlexia nem egyetlen okra vezethető vissza, a probléma kezelése is összetett megközelítést igényel, amely figyelembe veszi az egyéni, neurobiológiai és környezeti tényezőket (Mesterházi, 2001).

1.5. A diszlexia tünetei

A diszlexia tünetei sokrétűek és számos területet érintenek, az olvasási nehézségektől kezdve az írási és beszédproblémákon át egészen a viselkedési megnyilvánulásokig. E tünetek összessége megnehezíti a diszlexiás gyermekek számára az iskolai és társasági beilleszkedést, ezért fontos a diszlexia korai felismerése és a személyre szabott fejlesztés, hogy az érintettek önbizalommal és sikerélménnyel élhessék meg az oktatási folyamatot (Meixner, 1993).

A diszlexia, mint specifikus tanulási zavar, összetett tünetegyüttest mutat, amely elsősorban az olvasás és az írás területén, de a nyelvi és kognitív készségek szélesebb körében is megfigyelhető nehézségekben nyilvánul meg. Habár a diszlexia jellemzői jól elkülöníthetők, mégis egyénenként változatos formákban jelenhetnek meg, így nehézséget okozhatnak az azonosításban és a hatékony fejlesztésben (Mesterházi, 2001).

A diszlexia leginkább az olvasási készség területén mutatkozik meg. Az érintett személyek esetében az olvasás gyakran lassú, szaggatott, és sok hibával jár. A szavak gyakori kihagyása, tévesztése vagy betoldása az olvasott szöveg értelmezését megnehezíti. A fonológiai feldolgozási nehézségek miatt a diszlexiások sokszor nem tudják az olvasott szavakat megfelelően hangokká alakítani, így az olvasás során jelentős erőfeszítést kell tenniük a szöveg dekódolására. A betűk vizuálisan hasonló alakjai, például a „b” és „d” gyakran összekeverednek, amely tovább lassítja az olvasási folyamatot és akadályozza a gördülékeny szövegértést. Továbbá, a diszlexiás gyermekeknél gyakran megfigyelhető, hogy nehezebben alkalmaznak globális olvasási technikákat, így az olvasott szavakat nem tudják egészsként azonosítani. Ez a lassúbb olvasási tempó mellett a szavak értelmezésében is zavart okoz, amely hatással lehet a tanulási eredményekre is. A szövegértési nehézségek különösen a felsőbb osztályokban és a nagyobb szövegblokkok olvasása során lesznek nyilvánvalóvá,

amikor is a pontos és gyors információfeldolgozás kulcsfontosságú a tananyag megértéséhez és elsajátításához (Gyarmathy, 2007).

Az írásbeli kifejezőképesség szintén gyakran akadályozott diszlexiás egyéneknél. Jellemzők az írási hibák, például a betűk kihagyása vagy hozzáadása, illetve a szótagok keveredése. Az írott szövegben gyakoriak a helyesírási hibák, a betűtévesztések és a mondatok szerkezetének pontatlanságai. Ezek a hibák részben a fonológiai feldolgozási eltérésekből erednek, amelyek miatt a diszlexiás gyermekek nehezen azonosítják a szavak hangzóképét és ezek megfelelő betűkkel való leképezését. Az írásban jelentkező tünetek tovább bonyolítják az iskolai feladatok elvégzését, mivel a feladatok értelmezése és a válaszok megfogalmazása jelentős kognitív terhet ró a tanulókra. A motoros készségek fejletlensége, különösen a finommotorika területén, szintén gyakran kapcsolódik a diszlexiához, amely az írásképen is megfigyelhető. Az érintettek számára a betűk pontos formázása és a szöveg megfelelő elrendezése különös figyelmet igényel, így az írási feladatok gyakran hosszabb időt és nagyobb energiabefektetést követelnek meg (Fodor, 2017).

A beszéd és a nyelvi feldolgozás területén is megfigyelhetők a diszlexia tünetei, amelyek már korai életkorban jelezhetik a specifikus tanulási zavar jelenlétét. A diszlexiás gyermekek esetében gyakori a megkésett beszédfejlődés, a szűkebb szókinés, valamint a nyelvi struktúrák helytelen alkalmazása. Nehezebben találják meg megfelelő szavakat beszélgetés közben, és gyakran használnak rövidebb, egyszerűbb mondatokat, mivel a komplexebb mondatszerkezetek megalkotása nehezített számukra. A verbális memória gyengesége is gyakori tünet, amely a hosszabb szövegek megjegyzésében okoz problémákat, valamint a mondatok hangokra bontásában és a hangok egymás utáni sorozatának pontos felidézésében is nehézséget okoz. Ezek a tünetek nemcsak a beszédet, hanem az írott szöveg megértését és az olvasási készségek fejlesztését is hátráltatják, mivel a nyelvi információk feldolgozása és tárolása nem megfelelő (Meixner, 1993).

A diszlexiához gyakran kapcsolódnak figyelemzavarok, amelyek nehezítik a hosszabb ideig tartó összpontosítást. Az érintettek hajlamosak gyorsan elfáradni az olvasási vagy írási feladatok közben, mivel ezek a tevékenységek jelentős kognitív erőfeszítést igényelnek tőlük. Az iskolai környezetben ez gyakran viselkedésbeli problémákhoz vezethet, hiszen a gyermek az állandó kudarcok hatására elkerülő vagy kompenzáló stratégiákat alakíthat ki. Az információfeldolgozás nehézségei mellett a diszlexiás gyermekek sokszor téri és idői orientációs zavarokkal is küzdenek. Ez a tünet a szöveg vizuális feldolgozásában és az időbeli sorrendiség megtartásában okoz problémákat, ami az olvasás és írás folyamatos gyakorlása ellenére is akadályozott maradhat. Ezek a jelenségek mind összefüggésben állnak a

diszlexiásoknál gyakran megfigyelhető neurológiai feldolgozási eltérésekkel, amelyek miatt számukra a szokásos oktatási módszerek kevésbé hatékonyak (Gyarmathy, 2007).

Összefoglalva, a diszlexia tünetei sokrétűek, és jelentős kihívásokat jelentenek mind az érintettek, mind a pedagógusok számára. Az olvasási és írási problémák mellett a beszéd, a verbális memória és a kognitív funkciók eltérései egyaránt hozzájárulnak a diszlexiások tanulási zavarához. Az időben történő felismerés és a megfelelő fejlesztő módszerek alkalmazása kulcsfontosságú ahhoz, hogy a diszlexiás tanulók hatékony támogatást kapjanak az iskolai és hétköznapi feladataik sikeres megoldásához (Csépe, 2000).

1.6. Terápiás lehetőségek

A diszlexia kezelésének alapelve a személyre szabott megközelítés. Mivel a diszlexia megnyilvánulásai egyénenként változóak, a terápiát mindig az adott személy szükségleteihez kell igazítani. Magyarországon a specifikus tanulási zavarok kezelésére leggyakrabban alkalmazott módszerek azon az elven alapulnak, hogy ezek a zavarok jellegzetes kognitív tüneteket mutatnak, amelyeket a kölcsönösen összefüggő részképességek diszfunkciója okoz. A terápiák célja a részképességek megerősítése és fejlesztése. Az utóbbi években egyre több fejlődést támogató módszert dolgoztak ki a diszlexia és más tanulási zavarok korai kezelésére, valamint az iskoláskorú gyermekek ellátására is számos megoldást találtak a szakemberek. Egyes szakemberek az általános motoros fejlesztés irányából közelítik meg a problémát, míg mások a nyelvi fejlődésre helyezik a hangsúlyt. Van olyan megközelítés is, amely az észlelési rendszerek (például a látás és hallás) fejlesztésére fókuszál. Ezek az eljárások különböznek a szemléletmódjukban és módszereikben, de közös céljuk a hiányosságok kezelése, megelőzése vagy terápiája (Sarajar – Pratiwi, 2024).

A Meixner-módszer egy olyan speciális olvasástanítási eljárás, amelyet kifejezetten a részképességeikben elmaradást mutató gyermekek számára dolgoztak ki. A Meixner-módszer a részképességzavarokkal küzdő gyermekek számára készült olvasástanítási eljárás, amely maximálisan alkalmazkodik a gyermekek egyéni haladási tempójához. A módszer különleges betűsorrendet tanít, és hangsúlyt fektet a szókinccs fejlesztésére, hogy a gyermekek nyelvi képességei gazdagodjanak. Ez a megközelítés maximálisan figyelembe veszi a diszlexiás vagy diszlexia-veszélyeztetett gyermekek egyéni haladási ütemét, lehetővé téve számukra, hogy a saját tempójukban fejlődjenek. A módszer alapvető eleme a hangok, a látás és a mozgás integrációja, amely elengedhetetlen a beszédhangok helyes ejtésének elsajátításához. A Meixner-módszer a betűk tanításában is eltér a hagyományos módszerektől, mivel sajátos betűsorrendet alkalmaz. A gyermekek szótagok és álszavak olvasásával gyakorolják az

olvasott anyag elemzését, így fejlesztve analitikus képességeiket. Emellett a szókincs fejlesztésére is hangsúlyt fektet, ami segíti a gyermekeket a szavak megtalálásában, valamint gazdagítja nyelvi készségeiket és tudásukat. A Meixner-módszer számos alapelvre épít. Az egyik fő elv a fokozatosság, amely azt jelenti, hogy a tananyagot apró lépésekre bontják, és sok ismétléssel segítik a gyermekek tanulását. A betűtanítás során kialakítják a hármas asszociációs kapcsolatot, amely magában foglalja az akusztikus, vizuális és beszédmotoros elemek összekapcsolását. A módszer célja a Ranschburg-féle homogén gátlás megelőzése, valamint a gondolkodás merevségének elkerülése is. A terápia során a szakemberek pozitív megerősítést és fejlesztő értékelést alkalmaznak, így a gyermekek könnyebben elfogadják a kihívásokat és fejlődnek a tanulás során (Meixner, 1993).

Az Alapozó Terápia Carl Delacato és Temple Fay amerikai szakemberek által kifejlesztett mozgásterápiás módszer, amely a gyermekek fejlődésének segítésére irányul. Delacato hangsúlyozta, hogy ha a gyermek nem követi a szokásos mozgásfejlődési mintákat, az késleltetheti a fejlődését. A terápia célja a hiányzó tapasztalatok pótlása, hiszen az agy folyamatosan fejlődik a különböző tevékenységek és a környezeti ingerek hatására. Az agy plaszticitása lehetővé teszi, hogy új idegi kapcsolatok alakuljanak ki, így a központi idegrendszer megfelelő területei újraépülhetnek. A hasonló alapelveken nyugvó INPP (Institute for Neuro Physiological Psychology) módszer Peter Blythe brit pszichopedagógus munkásságára épül. Az INPP célja a központi idegrendszer elváltozásainak vizsgálata, különösen tanulási nehézségekkel és szorongásos problémákkal küzdő gyermekek és felnőttek esetében. A terápia során egyedi fejlesztő gyakorlatokat alkalmaznak, amelyek a gyermek fejlődésének megfelelően módosulnak. Ezek a gyakorlatok általában a gyermek fejlődésének korai szakaszára összpontosítanak, és az alapvető mozgáskoordinációt segítik elő (Gyarmathy, 2007).

Az Ayres-terápia, amely az idegrendszer érettségének növelésére összpontosít, szintén kiemelt figyelmet kap. Az eljárás a különböző érzékszervi és egyensúlyi ingerek alkalmazásával segíti elő az idegrendszer integrációját, amely fontos szerepet játszik a gyermekek fejlődésében. A terápia során a gyermekek különböző eszközöket használhatnak, hogy kifejezzék kreativitásukat, miközben a terapeuta figyelemmel kíséri a fejlődésüket. A HRG (Hidroterápiás Rehabilitációs Gimnasztika) és a TSMT (Tervezett Szenzomotoros Tréning) módszerek szintén hangsúlyozzák a neuro- és szenzo-motoros vizsgálatok fontosságát, és különböző fejlesztő feladatokat kínálnak a gyermekek számára. Ezen eljárások célja, hogy a gyermekek mozgáskoordinációját és szenzoros integrációját fejlesszék, miközben a fejlődési elveken alapulnak (Szvatkó – Varga, 1995).

Porkolábné Balogh Katalin fejlesztési programja az óvodás és kisiskolás gyermekek számára szintén fontos szerepet játszik a diszlexiaprevencióban. A program alapelve, hogy a fejlesztés nem mechanikus gyorsítást jelent, hanem az éréshez igazított eljárásokkal történik. A fejlesztés célja a mozgáskoordináció és a figyelem fejlesztése, figyelembe véve a gyermekek életkori sajátosságait (Gyarmathy, 2007).

A diszlexia terápiájában elterjedtek a speciális pedagógiai módszerek, amelyek célja a nyelvi készségek fejlesztése. Ezek közé tartoznak a fonológiai tudatosságot célzó gyakorlatok, amelyek segítik a gyermekeket abban, hogy jobban megértsék a hangok és szavak közötti kapcsolatokat. Az ilyen típusú gyakorlatok közé tartozhatnak a rímjátékok, a szótagolás és a hangzás szerinti betűzés. Ezen kívül a multiszenzoros megközelítések is hasznosak lehetnek a diszlexia kezelésében. Ezek a módszerek különböző érzékszervekre építenek, lehetővé téve a tanulók számára, hogy többféle módon tapasztalják meg a nyelvi elemeket. Például a gyerekek nemcsak olvasnak és írnak, hanem hallják is a szavakat, és vizuálisan is kapcsolatba lépnek a tananyaggal. Ez a megközelítés segíthet a különböző tanulási stílusokhoz való alkalmazkodásban (Bartók, 2007).

A diszlexia terápiájának sikeressége nemcsak a szakemberek munkáján múlik, hanem a család és a tanárok támogatásán is. A diszlexiás gyermekek számára fontos, hogy olyan támogató környezetben tanuljanak, ahol biztonságban érzik magukat, és ahol megértik a nehézségeiket. A szülők aktív részvétele a terápia folyamatában, valamint a tanárok együttműködése elengedhetetlen a fejlődéshez (Bohács, 2003).

1.7. A diagnosztizálás folyamata, a diagnózis megszerzése

A diszlexia felismerése és diagnosztizálása alapvetően a pedagógiai szakszolgálati rendszer keretein belül történik Magyarországon. Az alábbiakban részletesen ismertetem a diagnosztizálási folyamat lépéseit, a kapcsolódó intézményi szerepeket és a szükséges dokumentációt. A diszlexia diagnosztizálása akkor indul el, amikor a tanulási nehézségek első jelei megmutatkoznak. Ez gyakran az iskolai teljesítményben való elmaradás formájában nyilvánul meg, például az olvasási és helyesírási készségek fejlődési zavara esetén. A folyamat kezdetét a pedagógusok, szülők, vagy a gyermekkel foglalkozó szakemberek (pl. logopédus) jelzése adhatja meg. A szülőkkel együttműködve a gyermek iskolája kezdeményezi a szakértői vizsgálatot, amelyhez egy részletes pedagógiai jellemzést szükséges csatolni. Ez a dokumentum tartalmazza a gyermek eddigi fejlődésére, viselkedésére és iskolai teljesítményére vonatkozó adatokat. Az első vizsgálatot a területileg illetékes járási szintű

pedagógiai szakszolgálat végzi. Ez egy átfogó vizsgálatot foglal magában, amely során pszichológiai tesztek végeznek a mentális és kognitív funkciók felmérésére, gyógypedagógiai vizsgálatot folytatnak a tanulási és viselkedési jellemzők értékelésére, illetve anamnézist vesznek fel a gyermek fejlődési előzményeinek megismerésére. Amennyiben a járási vizsgálat során felmerül a sajátos nevelési igény (SNI) gyanúja, további vizsgálatokra kerülhet sor megyei szinten. Ezek célja a pontos diagnózis felállítása és annak eldöntése, hogy a gyermek jogosult-e az SNI státuszra. A vizsgálatot követően a szakértői bizottság egy szakértői véleményt állít ki. A szakértői vélemény egy kulcsfontosságú dokumentum, amely tartalmazza a gyermek diagnózisát, amelyhez BNO-kódot rendelnek (pl. diszlexia - F81.0), javaslatokat ad a gyermek számára megfelelő oktatási intézmény kiválasztására, a pedagógiai ellátás formájára (pl. integrált vagy külön nevelés), valamint a szükséges fejlesztési és terápiás módszerekre. A diagnosztizált diszlexiás gyermek számára a szakértői bizottság konkrét javaslatokat fogalmaz meg az oktatás differenciálására, a speciális segédeszközök használatára, illetve a tantárgyi mentességekre és alternatív értékelési formákra vonatkozóan. A diagnózis érvényessége nem állandó, rendszeres felülvizsgálatot ír elő a szabályozás. Ez általában háromévente történik, a gyermek fejlődésétől függően. A folyamatban kiemelt szerep jut a szülőknek, a pedagógusoknak és a gyógypedagógusoknak. A szülők aktívan részt vesznek a vizsgálatok előkészítésében és a javasolt intézkedések végrehajtásában, míg az iskola pedagógusainak a szakértői véleményben megfogalmazott ajánlások szerint kell dolgozniuk. A diszlexia diagnosztizálása Magyarországon egy komplex, több szinten zajló folyamat, amely során pszichológiai és gyógypedagógiai szempontokat egyaránt figyelembe vesznek. A cél az, hogy a gyermek számára biztosítsák a szükséges támogatást az oktatás és a mindennapi élet területén, ezzel maximalizálva a sikeres integráció és fejlődés esélyét (15/2013. (II.26.) EMMI rendelet).

1.8. Törvényi háttér, többlétszolgáltatások, kedvezmények

Magyarországon a köznevelési rendszer és a jogszabályi háttér célja, hogy a diszlexiás gyermekek megfelelő támogatásban részesüljenek, biztosítva számukra az egyenlő esélyeket a tanulásban. Az alábbiakban részletesen bemutatom, hogyan szabályozzák a diszlexiás tanulók jogait, milyen többlétszolgáltatások érhetők el számukra, és milyen kedvezményeket vehetnek igénybe. A diszlexiás tanulók jogainak és támogatásának kereteit az alábbi jogszabályok határozzák meg:

A 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről meghatározza a sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók jogait, ideértve a diszlexiás tanulókat is. A törvény kimondja, hogy az érintett gyermekek egyéni szükségleteik alapján különleges bánásmódot és fejlesztési támogatást kapnak (**2011. évi CXC. törvény**).

A **32/2012. (X.8.) EMMI rendelet** részletesen szabályozza az egyéni fejlesztési tervek kidolgozásának módját és az SNI tanulók értékelésére vonatkozó szabályokat (**32/2012. (X.8.) EMMI rendelet**).

A **15/2013. (II.26.) EMMI rendelet** az SNI tanulók vizsgálati protokollját és a szakértői bizottságok működését írja elő, külön figyelmet fordítva az olvasási és írási zavarok diagnosztizálására és kezelésére (**15/2013. (II.26.) EMMI rendelet**).

A diszlexiás tanulók számára biztosított kedvezmények kulcsfontosságúak az esélyegyenlőség megteremtésében, hiszen lehetőséget nyújtanak arra, hogy az érintett diákok képességeiknek megfelelően teljesítsenek az oktatási rendszerben. Ezek a kedvezmények több területre terjednek ki, különös tekintettel az értékelésre, a számonkérésre, a tantárgyi követelményekre és az érettségi vizsgákra. Az egyik legfontosabb kedvezmény az értékelési és számonkérési követelmények rugalmas kezelése. A diszlexiás tanulók gyakran mentesülhetnek az írásbeli számonkérés alól, amely számukra különösen nagy nehézséget jelenthet. Ebben az esetben szóbeli feleletekkel mutathatják be tudásukat, amely nemcsak a stresszt csökkenti, hanem lehetőséget ad számukra arra, hogy erősségeikre építve bizonyítsák felkészültségüket. Továbbá az írásbeli dolgozatokban gyakran eltekintenek a helyesírás értékelésétől, mivel ez nem feltétlenül tükrözi a tanuló tudását, hanem inkább a diszlexia által okozott nehézségekre mutat rá. A kötelező olvasmányok feldolgozása kapcsán is könnyítések vehetők igénybe: rövidebb szövegváltozatok használata, illetve hangskönyvek alkalmazása segíti a tanulók szövegértési nehézségeinek leküzdését. A diszlexiás tanulók számára kiemelten fontos a megfelelő idő biztosítása a tanulmányi feladatok és vizsgák elvégzésére. Ennek érdekében a dolgozatok megírásakor és a vizsgák során többletidő áll rendelkezésükre, ami lehetőséget ad a nyugodtabb munkavégzésre. Például egy 45 perces dolgozat esetében általában további 10 percet kapnak a feladatok megoldására. Ez a hosszabbított időkeret különösen fontos az olvasásra és szövegértésre fordított megnövekedett energia miatt, amely a diszlexiás tanulók számára gyakran szükséges. Az értékelési és időbeli kedvezmények mellett a diszlexiás tanulók bizonyos esetekben tantárgyi mentességet is élvezhetnek. Ha a szakértői bizottság javasolja, az érintett tanulók mentesülhetnek egyes tantárgyak vagy tantárgyrészek követelményei alól, amelyek különösen nagy kihívást jelentenek számukra. Ilyen lehet például az idegen nyelvek helyesírási követelményei alóli felmentés, amely

figyelembe veszi, hogy a diszlexia jelentősen befolyásolhatja az írott szövegek feldolgozását. Az érettségi vizsgákon is fontos kedvezmények segítik a diszlexiás tanulókat. Az érintettek számára lehetőség nyílik alternatív vizsgamódszerek alkalmazására, például az írásbeli vizsgák helyett szóbeli formát választhatnak. Ezen kívül a vizsgakövetelmények teljesítése során is figyelembe veszik a diszlexia által okozott nehézségeket, például a feladatok mennyiségének csökkentésével vagy a vizsgafeladatok szövegének egyszerűsítésével. (2011. évi CXCV. törvény)

Összességében a diszlexiás tanulók számára biztosított kedvezmények nemcsak a tanulmányi nehézségek enyhítésére szolgálnak, hanem hozzájárulnak ahhoz is, hogy az érintett diákok megőrizhessék tanulási motivációjukat és önbizalmukat. Az inkluzív oktatási környezet kialakítása érdekében ezek a könnyítések és támogatások alapvető fontosságúak, biztosítva, hogy a diszlexiás tanulók is teljes értékű résztvevői legyenek az oktatási rendszernek.

1.9. A gyógypedagógiai rehabilitáció

A gyógypedagógiai rehabilitáció a fogyatékkal élő személyek életminőségének javítását és esélyeik növelését szolgálja, biztosítva számukra a társadalmi részvétel lehetőségét és támogatva az önálló életvezetést. A rehabilitáció célja, hogy olyan készségeket és képességeket fejlesszen, amelyek segítik az érintett egyéneket mindennapi életükben, valamint a munkaerőpiacon és a közösségekben való boldogulásban. A következőkben a rehabilitáció jelentőségét, az esélyegyenlőségi törvény hatásait, az egyéni fejlesztési tervek szerepét, valamint a komplex rehabilitáció megközelítését tárgyalom.

A gyógypedagógiai rehabilitáció, ahogy Kálmán és Könczei művében (2002) is olvasható, a fogyatékkal élő személyek önállóságának, fejleszthetőségének és nevelhetőségének alapját képezi. A gyógypedagógiai rehabilitáció célja, hogy a fogyatékkal élő emberek számára lehetőséget teremtsen képességeik kibontakoztatására, fejlesztésére és az életminőségük javítására. A rehabilitációs folyamat során a középpontban az egyén szükségletei és lehetőségei állnak, amelyeket szakemberek támogatnak személyre szabott fejlesztési programokkal. Az alábbiakban bemutatom a gyógypedagógiai rehabilitáció alapvető elemeit és azok fontosságát. A gyógypedagógiai rehabilitáció során gyakran különböző szakemberek – például gyógypedagógusok, pszichológusok, logopédusok, szociális munkások és orvosok – együtt dolgoznak az érintettekkel. Az interdiszciplináris megközelítés lehetővé teszi, hogy az egyén különböző szükségleteit figyelembe véve átfogó támogatást nyújtsanak. Minden szakember a saját szakterületéről hoz olyan tudást és

módszereket, amelyek a rehabilitáció különböző aspektusait támogatják. Ez a megközelítés biztosítja, hogy a rehabilitáció holisztikus és hatékony legyen, hiszen a különböző területeken nyújtott segítség összehangoltan, együttesen éri el a legjobb eredményeket.

A gyógypedagógiai rehabilitáció egyik legfontosabb alapelve a személyre szabott megközelítés. Minden fogyatékkal élő egyén más és más kihívásokkal néz szembe, ezért a rehabilitációs folyamatot úgy kell alakítani, hogy az figyelembe vegye az egyén specifikus igényeit, képességeit és céljait. Ez a megközelítés teszi lehetővé, hogy a támogatási programok és fejlesztési tervek az érintettek számára valóban relevánsak és hatékonyak legyenek. Az egyéni szükségletek felmérése, a személyes célok kitűzése és a folyamatos visszajelzés a sikeres rehabilitáció kulcsa. A gyógypedagógiai rehabilitáció nemcsak a fogyatékosággal élők képességeinek fejlesztését célozza, hanem az önálló életvezetés lehetőségének megteremtését is. A rehabilitáció során olyan készségek és képességek fejlesztésére összpontosítanak, amelyek lehetővé teszik a személyek számára, hogy minél nagyobb önállósággal és függetlenséggel élhessenek. Ide tartozhatnak a mindennapi élethez szükséges praktikus készségek, mint például az öngondoskodás, a közlekedés vagy a munkavállalás. Az önállóság érzése alapvető jelentőségű az egyének életminőségének javításában, mivel növeli az önbizalmat és az önértékelést. A gyógypedagógiai rehabilitáció alapvetően a fejleszthetőség és taníthatóság elvére épül, amely szerint minden egyén képes fejlődni és új készségeket elsajátítani, amennyiben megfelelő támogatást kap. Ez az elv rendkívül fontos, mivel kiemeli, hogy a fogyatékosággal élők fejlődése nem csupán az egyéni adottságokon múlik, hanem azon is, hogy milyen lehetőségeket kapnak a tanulásra és fejlődésre. A fejlesztés iránti bizalom segíti a szakembereket abban, hogy kitartóan dolgozzanak az egyén képességeinek kibontakoztatásán, még akkor is, ha az eredmények lassabban érhetők el. A gyógypedagógiai rehabilitáció végső célja, hogy a fogyatékosággal élő személyek aktív tagjai lehessenek a társadalomnak. Az integráció nemcsak az egyén számára jelent előnyt, hanem a közösség számára is értéket teremt. A rehabilitációs folyamat során az érintetteket olyan készségekkel és kompetenciákkal látják el, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy sikeresen kommunikáljanak és együttműködjenek másokkal. Ez a szociális beilleszkedés alapját képezi, amely segít a társadalmi előítéletek leküzdésében és a befogadó közösségek kialakításában.

Ez a folyamat nemcsak egyéni szinten jelent előrelépést, hanem társadalmi értelemben is hozzájárul a fogyatékosággal élők integrációjához, elősegítve az elfogadást és a befogadó közösségek kialakulását. Az 1998. évi XXVI. törvény mérföldkő volt a fogyatékosággal élő személyek jogainak biztosításában Magyarországon. Ez a törvény az esélyegyenlőség

megteremtésére, a diszkrimináció megelőzésére, valamint a fogyatékkal élő személyek számára hozzáférhető közszolgáltatások és közintézmények biztosítására törekszik. E törvény hatására számos intézkedés született az oktatás, a munkaerőpiac és az egészségügyi szolgáltatások területén, amelyek célja, hogy a fogyatékkal élők ugyanolyan esélyekkel rendelkezzenek, mint bárki más a társadalomban. Az inkluzív oktatási gyakorlatok elterjedése szintén ennek az elvnek az érvényesítését célozza, lehetőséget teremtve az integrált tanulásra, ahol fogyatékkal élő és ép társak együtt fejlődhetnek.

Az egyéni fejlesztési terv, amelynek fontosságát Vargáné (2008) is kiemeli, a rehabilitációs folyamat kulcsfontosságú eleme. A fejlesztési terv személyre szabott, figyelembe veszi az egyén speciális igényeit, céljait és lehetőségeit. A terv kidolgozása során a gyógypedagógus és a segítő szakemberek együttműködnek az érintett személlyel és családjával, hogy egy optimális fejlesztési útvonalat alakítsanak ki. Ez a megközelítés biztosítja, hogy minden egyes fogyatékossgal élő személy a saját tempójában, saját képességei szerint fejlődjön, és fokozatosan képessé váljon az önálló életre. A rehabilitáció nem egy egyszeri beavatkozás, hanem egy folyamatos, hosszú távú folyamat. A rendszeres nyomon követés és az eredmények felülvizsgálata lehetővé teszi, hogy a szakemberek szükség esetén módosítsák a fejlesztési tervet, és igazítsák azt az egyén aktuális helyzetéhez és igényeihez. A folyamatos nyomon követés biztosítja, hogy a rehabilitációs célok mindig az egyén valós állapotához és fejlődési üteméhez igazodjanak, így maximalizálva a fejlődés mértékét és az elért eredmények fenntartását.

A komplex rehabilitáció, ahogy azt Könczei (2009) is hangsúlyozza, integrált szemléletmódot igényel. A komplex rehabilitáció célja, hogy a fogyatékossgal élő személyek több oldalról kapjanak támogatást, legyen szó pszichológiai, pedagógiai, szociális vagy egészségügyi segítségnyújtásról. Ez a megközelítés holisztikus, mivel az egyén minden szempontból történő fejlődését és támogatását helyezi előtérbe, lehetőséget adva arra, hogy teljes életet élhessenek, és aktívan részt vehessenek a társadalmi életben. A komplex rehabilitáció sikeréhez elengedhetetlen a különféle szakemberek közötti szoros együttműködés, amely segít abban, hogy az egyén számára a legmegfelelőbb és leghatékonyabb támogatási formát biztosítsák.

A gyógypedagógiai rehabilitáció szerepe a fogyatékossgal élők életében nemcsak a fizikai és szellemi képességek fejlesztésében, hanem az esélyegyenlőség előmozdításában is rendkívüli jelentőséggel bír. Az egyénre szabott fejlesztési tervek és a komplex rehabilitációs megközelítés elősegítik, hogy minden érintett egyén a saját képességeihez mérten kiteljesedhessen, önállóbbá váljon, és aktív, megbecsült tagjává váljon a társadalomnak.

Ahhoz, hogy ezt a célt elérjük, fontos, hogy a társadalom minden szegmense nyitott és befogadó legyen, és támogassa az inkluzív törekvéseket az oktatás, a munka és az élet minden más területén.

1.10. Integráció, szegregáció a diszlexiás tanulók esetében

A diszlexiás tanulók oktatásában kiemelt kérdés, hogy az érintett gyermekek milyen oktatási környezetben kapják meg a szükséges támogatást: integráltan, többségi osztályban, vagy szegregáltan, speciális intézményekben. Az integráció és a szegregáció különböző lehetőségeket és kihívásokat kínál, amelyek befolyásolják a diszlexiás tanulók fejlődését, társadalmi beilleszkedését és tanulmányi eredményeit. Az alábbiakban részletesen bemutatom mindkét megközelítés előnyeit és hátrányait, valamint a hazai gyakorlatot és jogszabályi hátteret. Az integráció egyik legnagyobb előnye, hogy a diszlexiás tanulók megtapasztalják a többségi társadalmi normákat, és lehetőségük nyílik arra, hogy ép kortársaikkal közösen tanuljanak. Ez hozzájárul szociális készségeik fejlődéséhez, és segít a társadalmi stigmatizáció csökkentésében. Az integrált osztályokban a pedagógusok speciális módszereket alkalmaznak, például a tananyag differenciálását, a vizuális támogatásokat vagy az egyéni tanulási tempó biztosítását. A korszerű pedagógiai módszerek, mint a gondolatterkép-készítés, a digitális tananyagok vagy a diszlexiás betűtípusok használata, hatékonyan segíthetik az érintett tanulók tanulási folyamatát. Ezen túlmenően a többségi osztályban való tanulás hosszú távon erősítheti a gyermekek önbizalmát és motivációját. Az integráció ugyanakkor jelentős kihívásokat is hordoz. Az általános pedagógiai gyakorlatban gyakran hiányoznak azok az erőforrások és kompetenciák, amelyek lehetővé tennék a diszlexiás tanulók hatékony támogatását. A tanároknak speciális képzésekre van szükségük ahhoz, hogy megfelelően tudják kezelni a diszlexiás gyermekek igényeit. Az osztálylétszámok nagysága és a pedagógusok leterheltsége szintén megnehezítheti az egyéni figyelmet. További nehézség, hogy a kortárs közösség nem mindig toleráns az eltérő teljesítményű diákokkal szemben, ami negatív hatással lehet a diszlexiás gyermekek önértékelésére és pszichés állapotára. (Csányi- Perlusz, 2001).

A szegregáció során a diszlexiás tanulók speciális iskolákban vagy osztályokban tanulnak, ahol kizárólag sajátos nevelési igényű gyermekek vannak. Az ilyen típusú oktatási forma a tanulók egyéni igényeire fókuszál, és célzott fejlesztéseket tesz lehetővé. Ebben az esetben valószínűleg nem csak a diszlexia jelenik meg a gyermek szakértői véleményében, hanem intellektuális elmaradás is társul hozzá. A szegregált oktatás előnye, hogy az érintett tanulók

olyan környezetben tanulhatnak, ahol pedagógiai és fejlesztési szempontból minden feltétel adott számukra. A kiscsoportos oktatás lehetővé teszi, hogy a tanárok személyre szabott figyelmet fordítsanak a gyermekekre. A fejlesztő foglalkozások intenzívebbek, és az alkalmazott módszerek kifejezetten a diszlexia kezelésére irányulnak. A szegregált iskolákban elérhető terápiás lehetőségek, például a logopédiai fejlesztések, az olvasási technikák gyakorlása, valamint az alternatív tanulási stratégiák elsajátítása, hatékonyabbá teszik a tanulók fejlődését. A szegregáció legfőbb hátránya, hogy elszigetelheti a diszlexiás tanulókat a többségi társadalomtól. Az ilyen környezetben tanuló gyermekek kevesebb lehetőséget kapnak arra, hogy együttműködjenek ép társaikkal, ami hátráltathatja szociális készségeik fejlődését. Emellett a szegregált iskolákból kikerülve az érintett tanulók nehezebben illeszkedhetnek be a munka világába vagy a közösségi életbe (Illyés, 2000).

Magyarországon a köznevelési rendszer alapvetően az integrált oktatás elősegítésére törekszik, de a szegregált oktatási formák is rendelkezésre állnak. Az SNI tanulók számára az integrált oktatás az inklúzió jegyében valósul meg, amelyhez speciális fejlesztéseket és egyéni tanulási terveket biztosítanak. A gyakorlatban azonban az oktatási intézmények között nagy eltérések mutatkoznak az integráció sikeressége és minősége terén. Az integráció és a szegregáció a diszlexiás tanulók esetében egyaránt fontos lehetőségeket nyújt, de eltérő előnyökkel és hátrányokkal járnak. Az integrált oktatás hosszú távon elősegítheti a társadalmi beilleszkedést és az inklúziót, míg a szegregált formák mélyrehatóbb és célzottabb fejlesztéseket biztosítanak. Az optimális megoldás az érintett gyermek egyéni szükségleteitől és körülményeitől függ, amelyhez a szülők, pedagógusok és szakértők együttműködésére van szükség. Az inkluzív oktatási gyakorlat erősítése azonban kulcsfontosságú ahhoz, hogy minden gyermek számára elérhetővé váljon a minőségi és támogató tanulási környezet (Csányi, 2000).

1.11.A diszlexia prevencióját segítő oktatási módszer- a Meixner módszer

A diszlexia prevenciója kiemelkedő fontosságú az oktatásban, különösen azoknál a gyermekeknél, akiknél a diszlexia kialakulásának kockázata már korán felismerhető. A megelőzés célja, hogy olyan készségeket és képességeket fejlesszünk, amelyek megakadályozzák a diszlexia kialakulását, vagy csökkentik annak súlyosságát. A Meixner Ildikó (1993) által kidolgozott módszer az egyik leghatékonyabb eszköz mind a diszlexia megelőzésére, mind pedig a már meglévő problémák reedukációjára. Az alábbiakban bemutatom a módszer lényegét, alkalmazási területeit és hatékonyságát a diszlexia

megelőzésében. A Meixner-módszer a gyógypedagógiai terápiás megközelítésen alapul, amely különösen nagy hangsúlyt fektet a gyermekek egyéni haladási tempójára és szükségleteire. A módszer kidolgozásánál a legfontosabb szempont az akadálymentesítés volt, így a diszlexia-veszélyeztetett és már diszlexiás gyermekek számára is könnyen alkalmazható. A módszer a Ranschburg-féle homogén gátlás jelenségét is figyelembe veszi, amely szerint az egymáshoz túl hasonló ingerek összetévesztése gátolhatja a tanulást. Ennek elkerülése érdekében a betűtanítás során nagy figyelmet fordítanak arra, hogy az egymásra hasonlító betűket (pl. "b" és "d") időben elkülönítve tanítsák. A módszer alapvető célja a fonológiai tudatosság fejlesztése, amely az olvasás és írás alapja. A fonológiai tudatosság azt jelenti, hogy a gyermek képes felismerni és manipulálni a beszéd hangjait, ami elengedhetetlen a gördülékeny olvasástechnika kialakulásához. A módszer emellett fejleszti a szókincset, a kifejezőkészséget és az absztrakt gondolkodást is, ezáltal támogatva az értő olvasás kialakulását.

A Meixner-módszer két fő szakaszból áll: a fejlesztés és az olvasástanítás egymással szorosan összefonódó folyamataiból. A fejlesztési szakasz elsősorban a beszéd és a téri tájékozódás fejlesztésére koncentrál. A beszéd fejlesztése magában foglalja a szókincs bővítését, a mondatalkotás gyakorlását és a beszédszervek mozgásának tudatosítását. A téri tájékozódás fejlesztése során a gyerekek az irányok felismerését, az olvasási irány elsajátítását, valamint a relációs szókincs gyakorlását végzik. A módszer külön figyelmet fordít a ritmusérzék fejlesztésére is, amely a szótagolás és a hangok időtartamának gyakorlása révén javulhat. A betűtanítás a Meixner-módszer egyik kulcsfontosságú eleme. A betűk hármas asszociációjának (akusztikus, vizuális és beszédmotoros) kialakítása segíti a gyermekeket az olvasás folyamatában. Az olvasástanítás fokozatosan, zárt szótagokkal kezdődik, majd nyitott szótagokkal folytatódik, végül szavak, mondatok és összefüggő szövegek olvasásával zárul. A módszer egyedisége abban rejlik, hogy az olvasástechnika fejlesztését nemcsak az első évfolyamra korlátozza, hanem több éven át hangsúlyozza, biztosítva ezzel az automatikus szóolvasás kialakulását.

A módszer előnye, hogy alaposan kidolgozott, tudományosan megalapozott rendszerre épül, amely alkalmazkodik a gyermekek egyéni szükségleteihez. A pozitív megerősítést hangsúlyozó megközelítés segíti a gyermekek önbizalmának növelését, míg az aprólékosan felépített fokozatosság elve lehetővé teszi a sikeres tanulási folyamatot. A módszer különösen hatékony a diszlexia-veszélyeztetett gyermekeknél, mivel megelőzi a tanulási zavarok kialakulását, és fejleszti az alapvető készségeket. Ugyanakkor a módszer alkalmazása időigényes, és alapos pedagógiai felkészültséget igényel. A differenciált tanítás nagy

odafigyelést és energiát követel a pedagógustól, ami kihívást jelenthet a nagy létszámú osztályokban. A módszer kizárólag tanfolyami keretek között sajátítható el, ami korlátozhatja az elterjedését.

A Meixner-módszer a diszlexia prevenciójának egyik leghatékonyabb eszköze, mivel olyan alapvető készségeket fejleszt, amelyek megakadályozzák a tanulási nehézségek kialakulását. Az óvodai és az alsó tagozatos nevelésben történő alkalmazása lehetőséget biztosít arra, hogy a gyermekek már korán elsajátítsák az olvasáshoz szükséges képességeket. A módszer adaptálhatósága és sokrétősége miatt széles körben alkalmazható az oktatásban. A Meixner-módszer a diszlexia prevenciójának és reedukációjának egyik legátfogóbb és legmegbízhatóbb eszköze, amely a pedagógusok és a gyógypedagógusok számára is jól használható. A módszer alkalmazása hozzájárulhat a tanulási zavarok csökkentéséhez, valamint a gyermekek olvasási készségeinek hosszú távú fejlesztéséhez. Bár alkalmazása időigényes és szaktudást igényel, a módszer előnyei messze felülmúlják az ezzel járó nehézségeket, és jelentős előrelépést kínálnak a tanulási nehézségek leküzdésében.

1.12. A diszlexia kialakulását befolyásoló tényezők

A diszlexia, az olvasási és szövegértési képesség fejlődési zavara, összetett és több tényező által befolyásolt jelenség. A diszlexiás nehézségek nem vezethetők vissza egyetlen okra; genetikai, neurológiai, környezeti és pszichológiai tényezők egyaránt szerepet játszanak kialakulásában. Az alábbiakban részletesen bemutatom a diszlexia kialakulását befolyásoló legfontosabb tényezőket, a szakirodalomban található legfrissebb kutatások alapján (Sarajar és Pratiwi, 2024).

A diszlexia kialakulásának egyik legfontosabb meghatározója a genetikai hajlam. Kutatások bizonyítják, hogy a diszlexia örökletes alapon is megjelenhet: az érintett gyermekek szüleinél vagy közeli hozzátartozóinál gyakran találhatók hasonló olvasási nehézségek. Genetikai szinten több gén is kapcsolatba hozható a diszlexia kialakulásával, például azok, amelyek az agy nyelvi feldolgozásért felelős területeinek fejlődését befolyásolják. Az öröklődési mintázat azonban nem determinisztikus; a genetikai hajlam mellett más tényezők is fontos szerepet játszanak. A diszlexiás gyermekeknél gyakran kimutathatók eltérések az agy bizonyos területeinek működésében, különösen a bal agyfélteke nyelvi feldolgozásért felelős régióiban, mint például a temporális és parietális lebeny. Ezek a területek felelősek a fonológiai tudatosságért, az olvasáshoz szükséges hangok felismeréséért és az írott szavak jelentésének értelmezéséért. Funkcionális MRI-vizsgálatok szerint a diszlexiás személyek agyában az információfeldolgozás hatékonysága csökkent, különösen az

olvasási és nyelvi feladatok során. Az eltérések oka az idegi kapcsolódások fejlődésében keresendő. A diszlexia kialakulását gyakran kötik a fonológiai feldolgozást érintő zavarokhoz, amelyek megnehezítik az írott betűk és a hozzájuk tartozó hangok közötti kapcsolat kialakítását. Ez az eltérés akadályozza a gördülékeny olvasási technika kialakulását és az automatikus szófelismerést (Gyarmathy, 2007).

A diszlexia kialakulásában a környezeti tényezők is jelentős szerepet játszanak, különösen a korai nyelvi és kognitív fejlődést támogató környezet hiánya. A nyelvi ingerekben szegény környezet, például az olvasási szokások hiánya vagy a kevés beszédinterakció, negatívan befolyásolhatja a gyermekek olvasási képességeinek fejlődését. Emellett az alacsony szocioökonómiai státuszú családokban gyakran előfordulhat, hogy a szülők nem tudnak elegendő időt és erőforrást fordítani a gyermekek nyelvi készségeinek fejlesztésére. Az oktatási környezet minősége szintén meghatározó. Az írás-olvasás elsajátításához szükséges pedagógiai támogatás hiánya, például a nem megfelelő olvasástanítási módszerek alkalmazása, tovább súlyosbíthatja a diszlexia kialakulásának kockázatát. Az időben történő felismerés és célzott fejlesztés ugyanakkor mérsékelheti a problémát (Meixner, 1993).

1.14. Fejlődési szakaszok és diszlexiára utaló jelek

A diszlexia, mint az olvasási és írási képesség fejlődési zavara, már korai életkorban is jelezheti magát, bár a problémák gyakran csak az iskolai tanulás során válnak nyilvánvalóvá. Az eltérő fejlődési szakaszokban különböző jelek és tünetek utalhatnak a diszlexia jelenlétére, amelyek ismerete kulcsfontosságú az időben történő felismeréshez és a megfelelő támogatás biztosításához. Az alábbiakban bemutatom, hogy a gyermekek fejlődésének mely szakaszaiban és milyen jelek hívhatják fel a figyelmet a diszlexia kockázatára. A diszlexia kockázatának első jelei már az óvodás korban is megmutatkozhatnak, különösen a nyelvi fejlődés területén. Az érintett gyermekek gyakran később kezdik meg a beszédet, és szókincsük lassabban bővül. Nehézséget okozhat számukra a rímek felismerése, a hangokkal való játék (például az alliteráció), valamint az egyszerű szavak hangokra bontása. A fonológiai tudatosság, amely az olvasás elsajátításának egyik alapja, szintén fejletlen lehet. Ezek a jelek arra utalhatnak, hogy a gyermek később nehézségekkel küzdhet az írás és olvasás terén. A térbeli tájékozódás és a finommotorikus készségek területén is jelentkezhetnek eltérések. Az érintett gyermekek nehezen különböztethetik meg az irányokat (például jobb és bal), és kihívást jelenthet számukra a ceruza vagy olló használata. A diszlexia korai jelei közé tartozik továbbá a ritmusérzék gyengesége, amely megnyilvánulhat például a tapsolós vagy ritmusjátékokban mutatott nehézségekben (Aszalai et al., 2015).

Az iskolába lépéskor a diszlexia legnyilvánvalóbb jelei az olvasás és írás elsajátításának nehézségeiben mutatkoznak meg. Az érintett gyermekek lassabban tanulják meg a betűk és hangok közötti kapcsolatot, és gyakran összetévesztik a hasonló formájú vagy hangzású betűket (például „b” és „d”, „f” és „v”). Az olvasásuk betűző jellegű, nehézkes, és gyakran nem értik a szöveg tartalmát, amit olvasnak. Az írás terén a diszlexiás tanulók nehezen tartják be a helyesírás szabályait, és gyakran tévesztik a betűk sorrendjét szavakban. A tollbamondás során is küzdenek, mivel az írott szavak és azok hangalakjának összehangolása problémát jelent számukra. Ezek a nehézségek különösen nyilvánvalóvá válnak, amikor a gyermekek először szembesülnek az olvasás és írás formális oktatásával (Meixner, 1993).

A diszlexia nemcsak a korai iskolai években jelentkezik, hanem a későbbi tanulási folyamatok során is megnehezíti a gyermekek életét. Az érintett tanulók gyakran küzdenek az olvasott szöveg értelmezésével, és lassabban haladnak a tananyag feldolgozásával, mint kortársaik. A diszlexia tünetei között szerepelhet az információk nehézkes visszaidézése, különösen akkor, ha a tanulók írott szövegekre támaszkodnak. A diszlexiás tanulók nehezen jegyezhetik meg a tantárgyak specifikus szókincsét, ami a matematikai feladatok szöveges részeinek vagy az idegen nyelvek tanulásának megértésében is akadályt jelenthet. Az írásbeli dolgozatokban gyakran maradnak helyesírási hibák, még akkor is, ha a tanulók tisztában vannak a helyes formával, mivel az automatikus íráskészségük nem alakul ki megfelelően (Gyarmathy, 2007).

A diszlexia jeleinek időben történő felismerése kulcsfontosságú a megfelelő segítség biztosítása érdekében. Az óvodás korban jelentkező nyelvi és motoros nehézségek, a kisiskolás korban megmutatkozó olvasási és írási problémák, valamint a felsőbb évfolyamokon tapasztalható tanulási akadályok mind arra utalhatnak, hogy a gyermek diszlexiás. Az időben elkezdett fejlesztések, mint például a Meixner-módszer, vagy a személyre szabott pedagógiai támogatás jelentősen csökkentheti a diszlexia hatásait, és segítheti a gyermekeket abban, hogy sikeresen beilleszkedjenek az iskolai környezetbe. A diszlexia különböző fejlődési szakaszokban eltérő jelek formájában jelentkezhet, de mindegyik tünet arra figyelmeztet, hogy a gyermek egyéni támogatásra szorul. Az óvodás korban megjelenő nyelvi, ritmusérzékbeli vagy motoros nehézségek, a kisiskolás korban felbukkanó olvasási és írási problémák, valamint a felsőbb évfolyamokon tapasztalt tanulási akadályok mind olyan jelek, amelyeket nem szabad figyelmen kívül hagyni. Az időben megkezdett, célzott fejlesztések és a támogató környezet biztosítása hozzájárulhat ahhoz, hogy a diszlexiás gyermekek teljes értékű résztvevői legyenek az oktatási rendszernek és a társadalomnak (Aszalai et al, 2005)

A diszlexia teljes megelőzése nem lehetséges, mivel a genetikai és neurológiai tényezők jelentős szerepet játszanak a kialakulásában. Ugyanakkor a korai felismerés, a célzott fejlesztőprogramok, például a Meixner-módszer, valamint a nyelvi és kognitív készségeket támogató környezet nagyban hozzájárulhat a diszlexia hatásainak csökkentéséhez. Az iskolai és otthoni támogatás, valamint a pedagógusok és szülők közötti együttműködés révén olyan feltételeket teremthetünk, amelyek lehetővé teszik a gyermekek számára, hogy sikeresen elsajátítsák az olvasási és írási készségeket, és kibontakoztathassák képességeiket.

1.15. Friss nemzetközi kutatásról szóló reflexió a diszlexia tükrében

A nemzetközi tanulmány, amelyet a **COUNSENESIA Journal** publikált, Sarajar és Pratiwi (2024) munkássága, a diszlexiás gyermekek számára szükséges tanulási eszközöket vizsgálja, különös tekintettel a multiszenzoros megközelítések alkalmazására az olvasás és írás tanításában. A kutatás kvalitatív módszertant alkalmazott, és kilenc, diszlexiásnak minősített általános iskolai tanulót vizsgált a tanulási problémáik azonosítása, valamint a számukra megfelelő tanulási eszközök meghatározása érdekében. Az alábbiakban a tanulmány kulcsfontosságú eredményeit és ezek jelentőségét foglalom össze. A tanulmány megerősítette, hogy a diszlexiás gyermekek olvasási és írási problémái többek között a betűk és szavak téves észlelésében, a betűk sorrendjének összekeverésében és a fonológiai feldolgozás nehézségeiben nyilvánulnak meg. Ezek a problémák nem az intelligencia hiányosságából fakadnak, hiszen a vizsgált tanulók átlagos vagy átlag feletti IQ-val rendelkeztek. A kutatás során kiderült, hogy a diszlexiás gyermekek számára a hagyományos tanulási módszerek kevésbé hatékonyak. A multiszenzoros tanulási megközelítések – amelyek egyidejűleg használják a vizuális, auditív és tapintási érzékeket – jelentős mértékben javíthatják az olvasási és írási képességeket. Ez a megközelítés különösen hatékony a betűk formájának felismerésében, a szövegek dekódolásában, valamint az olvasás megértésének elősegítésében. A kutatók interaktív könyvek fejlesztését javasolják, amelyek a multiszenzoros tanulási módszerekre épülnek. Ezek a könyvek lehetővé teszik a tanulók számára, hogy egyszerre tapasztalják meg a vizuális és taktilis ingereket, miközben auditív visszacsatolást is kapnak. Az ilyen típusú eszközök nemcsak a tanulók olvasási és írási készségeit fejlesztik, hanem segítik az önálló tanulási képességek kialakulását is.

A Sarajar és Pratiwi (2024) tanulmányának erőssége a kvalitatív módszertan alkalmazásában rejlik, amely mélyebb betekintést nyújt a diszlexiás tanulók speciális igényeibe. A kutatók megfigyeléseket, interjúkat és diszlexia-szűrési tesztek alkalmaztak,

hogy pontos képet kapjanak a tanulók nehézségeiről és a jelenleg alkalmazott eszközök hiányosságairól. A triangulációs módszer biztosította az adatok érvényességét és megbízhatóságát. A tanulmány eredményei rávilágítanak arra, hogy a diszlexiás gyermekek számára készült oktatási eszközöket még mindig gyakran a hagyományos tanulási módszerekre alapozzák, amelyek nem veszik figyelembe az érintett tanulók speciális igényeit. Az interaktív, multiszenzoros eszközök fejlesztése jelentős lépést jelenthet a diszlexia kezelésében, és hozzájárulhat a tanulók tanulmányi sikerességéhez. Bár a kutatás korlátozott résztvevői körre terjedt ki, a megállapítások alkalmazhatók a globális oktatási gyakorlat fejlesztésében. Ez a kutatás hangsúlyozza a multiszenzoros tanulási eszközök fontosságát a diszlexiás gyermekek oktatásában. Az interaktív könyvek, amelyek kombinálják a vizuális, auditív és tapintási ingereket, hatékony megoldást nyújthatnak az olvasási és írási nehézségek leküzdésére. A kutatás hozzájárul ahhoz a növekvő felismeréshez, hogy a tanulási zavarok kezelése átgondolt és adaptált pedagógiai megközelítéseket igényel. Ez különösen fontos olyan országok számára, ahol az inkluzív oktatás még fejlődőben van.

A szakdolgozatom célja, hogy bemutassam, milyen módszerekkel és eszközökkel lehet hatékonyan segíteni a diszlexiás tanulókat. A kutatás hasonló megközelítést alkalmaz, és rámutat arra, hogy a hagyományos tanulási módszerek kevésbé hatékonyak, míg a multiszenzoros technikák – amelyek ötvözik a vizuális, auditív és tapintási ingereket – jelentősen javíthatják a tanulók képességeit. Ez a felismerés összhangban áll a dolgozatom azon részével, amely a Meixner-módszer előnyeit tárgyalja, hiszen ez a módszer szintén multiszenzoros elemeket használ az olvasási készségek fejlesztésére. Mind a kutatás, mind a szakdolgozatom hangsúlyozza a korai felismerés és fejlesztés fontosságát. A tanulmány rávilágít, hogy a multiszenzoros tanulási eszközök alkalmazása már a kezdeti tanulási szakaszokban elősegítheti a diszlexia által okozott nehézségek enyhítését. Ez közvetlenül kapcsolódik a dolgozatomban tárgyalt prevenciós lehetőségekhez és az inkluzív pedagógiai gyakorlatok jelentőségéhez. A kutatás az interaktív tanulási eszközök, például az interaktív könyvek fejlesztésére fókuszál, amelyek segítenek a diszlexiás tanulók egyéni igényeinek kielégítésében. A szakdolgozatom szintén kitér arra, hogy a technológia és a különleges oktatási eszközök integrációja hogyan támogathatja az érintett tanulók fejlődését. Ezen eszközök használata közös pontot képez a tanulmány és a dolgozat között, hiszen mindkét munka a tanulók önálló tanulási képességeinek fejlesztését célozza meg. A kutatás kvalitatív módszertant alkalmaz, amely lehetővé teszi a diszlexiás tanulók egyéni szükségleteinek mélyreható vizsgálatát. Ez párhuzamba állítható a szakdolgozatom módszertani

megközelítésével, amely az esettanulmányt helyezi középpontba, és az érintettek személyes tapasztalatain keresztül mutatja be a diszlexia okozta kihívásokat és a támogatás lehetőségeit.

Ez a nemzetközi kutatás erősíti és bővíti a szakdolgozatom témáját, mivel újabb bizonyítékot szolgáltat arra, hogy a diszlexia kezelésében a multiszenzoros megközelítések kulcsfontosságúak. A kutatás eredményei alátámasztják, hogy a tanulási eszközök innovatív alkalmazása nemcsak az olvasási és írási nehézségeket csökkenti, hanem hozzájárul a tanulók önállóságának és önbizalmának növeléséhez is. Ezért a tanulmány és a dolgozatom között szoros kapcsolat figyelhető meg, és az itt bemutatott eredmények további inspirációt nyújtanak az érintett tanulók támogatására irányuló pedagógiai stratégiák fejlesztéséhez.

2. Alkalmazott módszerek

2.1. A kutatás bemutatása

A tanulási nehézségek, különösen a diszlexia, olyan kihívásokat jelentenek, amelyek nem csupán az oktatásban, hanem a mindennapi élet számos területén is megjelennek. A kutatás célja, hogy mélyebb betekintést nyújtson a diszlexiával élők tapasztalataiba, feltárja az érintettek előtt álló akadályokat, valamint bemutassa azokat a stratégiákat és támogatási lehetőségeket, amelyek segíthetik a hatékony alkalmazkodást. A kutatás során három fő módszertani eszközt alkalmaztam: esettanulmányt, interjút és szakértői vélemények elemzését, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy több szempontból vizsgáljam meg a diszlexia hatásait és kezelésének lehetőségeit.

Az esettanulmány, mint kutatási módszer, lehetőséget biztosít egy adott jelenség mélyreható elemzésére, feltárva annak egyedi jellemzőit és társadalmi kontextusát. Jelen kutatásban egy diszlexiával élő személy életútját és tapasztalatait vizsgáltam, amely során részletesen elemeztem az érintett tanulási fejlődését, a nehézségekkel való megküzdését, valamint a támogató környezet szerepét. Az interjúk segítségével az érintett személy és közvetlen környezetének – például családtagok és pedagógusok – tapasztalatait gyűjtöttem össze, hogy árnyaltabb képet kapjak a diszlexia mindennapi hatásairól. A szakértői vélemények elemzése során a diszlexia diagnosztizálásával és fejlesztési lehetőségeivel kapcsolatos meglátásokat vettem górcső alá, amelyek segíthetnek az érintettek számára leghatékonyabb támogatási stratégiák kidolgozásában.

A diszlexia megértése és hatékony kezelése nemcsak az érintettek életminőségét javíthatja, hanem hozzájárulhat az inkluzív oktatási és munkahelyi környezet kialakításához

is. A kutatás célja, hogy rámutasson a tanulási nehézségekkel küzdők előtt álló kihívásokra, ugyanakkor megoldásokat is kínáljon az érintettek és a szakemberek számára. Az eredmények segítséget nyújthatnak a pedagógusoknak, szülőknek és munkaadóknak abban, hogy hatékony támogatási rendszereket alakítsanak ki, amelyek lehetővé teszik a diszlexiával élők számára, hogy teljes mértékben kibontakoztathassák képességeiket.

A kutatás tehát nem csupán az akadályok feltárására törekszik, hanem arra is, hogy gyakorlati javaslatokkal segítse a diszlexiával élők integrációját és sikeres előrehaladását az oktatás és a munka világában. A következő fejezetekben részletesen bemutatom az alkalmazott módszereket, az interjúk eredményeit és a szakértői vélemények elemzését, amelyek együttesen átfogó képet adnak a diszlexia kihívásairól és kezelési lehetőségeiről.

2.2. A kutatómódszertani eszköz bemutatása: esettanulmány

Az esettanulmány mint kutatómódszertani eszköz kiemelkedően fontos a pedagógiai és társadalomtudományi kutatásokban, különösen akkor, amikor egy adott jelenséget mélyrehatóan és összefüggéseiben kívánunk megérteni. Ez a módszer lehetőséget ad arra, hogy egy konkrét eset részletes vizsgálatán keresztül feltárjuk a vizsgált problémák okait, dinamikáját és kontextuális tényezőit. Az esettanulmány egyaránt alkalmazható egyéni tapasztalatok, csoportok, szervezetek vagy egyedi helyzetek vizsgálatára, és különösen hasznos azokban a kutatásokban, amelyekben a "hogyan" és "miért" típusú kérdések megválaszolása a cél. Az esettanulmány módszerének középpontjában az adott eset természetes környezetben történő vizsgálata áll, ahol a kutató a jelenség egyediségét és összetettségét egyszerre képes feltárni. A módszer egyik legnagyobb előnye, hogy lehetőséget nyújt a részletes megértésre, miközben figyelembe veszi a vizsgált személy, csoport vagy helyzet társadalmi és kulturális összefüggéseit. Az esettanulmány alkalmazása során a kutatók általában kvalitatív módszereket, például interjúkat, megfigyeléseket és dokumentumelemzéseket használnak, gyakran ezeket kombinálva az adatok megbízhatóságának növelése érdekében (Boncz, 2015).

Az esettanulmány számos előnnyel jár. Az egyik legjelentősebb, hogy mélyebb betekintést nyújt a vizsgált problémába, így lehetőséget ad arra, hogy a kutató ne csak a felszíni jelenségeket, hanem azok mögöttes okait is megértse. Az eszköz rugalmassága szintén kiemelendő, hiszen lehetőséget teremt különböző adatgyűjtési módszerek alkalmazására, amelyek a kutatás céljaihoz igazíthatók. További előnye, hogy az esettanulmány gyakorlati relevanciával bír, hiszen valós környezetben zajlik, és a kontextus figyelembevételével nyújtja

eredményeit. Eredményei ráadásul hozzájárulhatnak új elméletek kidolgozásához vagy meglévők finomhangolásához. A módszer azonban kihívásokkal is jár. Az esettanulmány leggyakoribb kritikája az általánosíthatóság hiányára vonatkozik, hiszen az egyedi esetből levont következtetések nem mindig alkalmazhatók más környezetekben vagy helyzetekben. Ezen túlmenően a kutató személyes részvétele és értelmezései miatt az eredmények szubjektivitása is felmerülhet, különösen, ha a kutatásban nem megfelelően dokumentálják az adatgyűjtés és -elemzés folyamatát. Az esettanulmány kidolgozása időigényes, és a kutatónak jelentős figyelmet kell fordítania arra, hogy az adatok rendszerezése és elemzése során ne veszítsen a módszer mélységéből és alaposágából (Falus, 2004).

Az esettanulmány alkalmazása a kutatási folyamat több lépésből álló, strukturált folyamat. Elsőként a kutatási kérdések megfogalmazása történik meg, amelyek általában a vizsgált jelenség működésére vagy okaira irányulnak. Ezután következik az eset kiválasztása, amely lehet reprezentatív, tipikus vagy különleges, attól függően, hogy milyen kérdések megválaszolására törekszik a kutatás. Az adatgyűjtési szakaszban a kutató többféle módszert alkalmazhat az információk összegyűjtésére, például személyes interjúkat, közvetlen megfigyeléseket, valamint az adott esettel kapcsolatos dokumentumok elemzését. Az így nyert adatok elemzése során kvalitatív technikák segítségével azonosítják az adatomintázatokat, főbb témákat és összefüggéseket. Végül az esettanulmány eredményeit részletesen bemutatják, ügyelve arra, hogy a kontextuális tényezők és a vizsgált helyzet sajátosságai megfelelő hangsúlyt kapjanak (Majoros, 2004).

A diszlexia kutatásában az esettanulmány kiemelten hasznos módszer, mivel lehetőséget ad arra, hogy az érintett tanulók személyes tapasztalatait, tanulmányi fejlődését és a támogató környezet szerepét mélyrehatóan vizsgáljuk. Egy interjúalany részletes bemutatása, tanulmányi dokumentumainak elemzése és a pedagógiai környezet feltárása segíthet jobban megérteni a diszlexia hatásait, valamint hozzájárulhat a támogató oktatási módszerek fejlesztéséhez. Az ilyen kutatások gyakorlati hozadéka, hogy segítenek az inkluzív oktatás gyakorlatának erősítésében, illetve az egyéni tanulási stratégiák kidolgozásában.

2.3. Eszköz: az interjú, mint kutatómódszertani eszköz bemutatása

Az interjú, mint kutatómódszertani eszköz kiemelkedő jelentőséggel bír a kvalitatív kutatásokban, különösen akkor, amikor a kutatás célja az egyéni tapasztalatok, vélemények, érzelmek és megélt élmények mélyreható feltárása. Az interjú lehetőséget nyújt a kutatónak arra, hogy közvetlen kommunikáció során gyűjtsön adatokat, miközben alkalmazkodik a

válaszadó igényeihez és a kutatás céljához. Az interjú, mint módszer rugalmas, sokoldalú és széles körben alkalmazható, ezért az egyik legelterjedtebb adatgyűjtési technika a társadalomtudományi és pedagógiai kutatásokban (Boncz, 2015).

Az interjú alapvető célja, hogy a válaszadó szubjektív nézőpontját feltárja, és ezáltal betekintést nyújtson a vizsgált jelenségek belső dinamikájába. Az interjúk típusai széles spektrumot ölelnek fel a strukturált, félig strukturált és nem strukturált formák között. A **strukturált interjú** során a kutató előre meghatározott kérdéssort követ, és kevés mozgásteret hagy az interjúalany spontán válaszainak. Ez a megközelítés alkalmas például akkor, amikor az összehasonlíthatóság és az egységes adatgyűjtés a cél. Ezzel szemben a **félig strukturált interjú** a kutatás egyik legnépszerűbb formája, amelyben a kérdések előre meghatározott kereteken belül változtathatók, és a válaszadó szabadon megoszthatja gondolatait. A **nem strukturált interjú** ezzel szemben szinte teljes szabadságot biztosít a beszélgetés irányának, lehetőséget adva a mélyebb, részletesebb feltárára, ami különösen hasznos az exploratív kutatásokban (Majoros, 2004).

Az interjúk alkalmazásának egyik legnagyobb előnye a közvetlen kapcsolat, amely lehetővé teszi a kutatónak, hogy nemcsak a verbális válaszokat rögzítse, hanem a nonverbális jeleket, mint például a mimikát és a testbeszédet is. Ez különösen fontos lehet olyan témákban, ahol az érzelmi reakciók és a személyes tapasztalatok elemzése kulcsfontosságú. Az interjú rugalmas módszertana lehetőséget ad a mélyebb kérdésre, az értelmezés pontosítására és az esetleges félreértések tisztázására. Ezen kívül a kutató képes azonnal reagálni az interjúalany válaszára, új irányokat felfedezve vagy mélyebb részleteket feltárva a beszélgetés során. Az interjúk másik előnye, hogy a válaszadók szubjektív nézőpontját állítják középpontba, ami különösen hasznos olyan kutatásokban, amelyek a személyes élményeket vagy az egyéni narratívákat vizsgálják. A módszer ezen kívül alkalmazható specifikus társadalmi csoportok véleményének és tapasztalatainak megértésére, akár egyéni, akár csoportos interjú formájában. A módszer hátrányai között azonban említhető az idő- és erőforrásigényesség, valamint a válaszadók szubjektivitásából fakadó korlátok, amelyek a kutatói értelmezést is befolyásolhatják (Falus, 2004).

Az interjú előkészítése során különös figyelmet kell fordítani a kutatási kérdések megfogalmazására, mivel ezek határozzák meg az interjú kereteit és fókuszát. Fontos, hogy a kérdések világosak, egyértelműek és nyitottak legyenek, lehetővé téve a válaszadók számára, hogy szabadon kifejezhessék gondolataikat. Az interjú helyszínének kiválasztása szintén lényeges szempont; a nyugodt, zavaró tényezőktől mentes környezet elősegítheti a válaszadó komfortérzetét, ami a beszélgetés hitelességét növeli. Az adatgyűjtés során a kutató feladata,

hogy támogató és semleges légkört teremtsen, amely bizalmat épít az interjúalanyban. Az interjú rögzítésére gyakran hangfelvételt vagy videofelvételt használnak, amit később szó szerint leírnak, hogy az elemzés során a kutató az összes releváns információt figyelembe vehesse. Az adatok elemzése során kvalitatív módszereket, például tematikus vagy narratív elemzést alkalmaznak, amelyek lehetővé teszik a mintázatok és összefüggések feltárását a válaszadók beszámolóiban (Boncz, 2015).

Az interjú, mint módszertan különösen hasznos a pedagógiai kutatásokban, például a diszlexiás tanulók tapasztalatainak vizsgálatában. Az érintett tanulókkal, pedagógusaikkal vagy családtagjaikkal készült interjúk révén mélyebb betekintést nyerhetünk a diszlexia mindennapi kihívásaiba, a fejlesztési lehetőségekbe és az inkluzív oktatási környezet hatékonyságába. Ezek a kutatások hozzájárulhatnak ahhoz, hogy az oktatási rendszer érzékenyebbé váljon a tanulási zavarokkal küzdő gyermekek szükségleteire, és hatékonyabb támogatási rendszereket alakítson ki. Összességében az interjú rugalmas és sokoldalú módszertan, amely mélyreható adatok gyűjtését teszi lehetővé, különösen az egyéni tapasztalatokra és megélt élményekre összpontosító kutatásokban. Bár alkalmazása időigényes és gondos előkészítést igényel, az eredmények gyakorlati és elméleti szempontból is jelentős értéket képviselhetnek. Az interjú nem csupán adatgyűjtési technika, hanem a kutatói és válaszadói perspektívák találkozásának terepe, amely új összefüggéseket és megértést tárhat fel a kutatás során.

2.4. A szakértői vizsgálat bemutatása

A diszlexia diagnosztizálása és szakértői értékelése alapvető szerepet játszik abban, hogy az érintettek megfelelő támogatást és fejlesztést kapjanak. Az adott szakértői vélemény egy részletes vizsgálat eredményeire épül, amely során különböző tesztek és megfigyeléseket végeztek az érintett személy tanulási folyamatairól, kognitív képességeiről és mindennapi életében tapasztalt nehézségeiről. A vizsgálat időpontja, a diagnózis körülményei, valamint a következtetések és javaslatok mind fontos információk ahhoz, hogy teljes képet kapjunk a diszlexia hatásairól az egyén életében. A szakértői vélemény alapján a vizsgálatok célja az olvasási és írási képességek felmérése, valamint az információfeldolgozási sajátosságok megértése volt. A következőkben bemutatom azokat a konkrét vizsgálatokat, amelyeket a szakértői értékelés során alkalmaztak.

A szakértői vélemény a diszlexia diagnosztizálását célzó vizsgálat alapján készült, amelyet az érintett személy gyermekkorában, pontosabban 10 éves korában végeztek el. A vizsgálat egy komplex értékelési folyamat részeként zajlott, amelyet egy gyógypedagógiai és

pszichológiai szakértőkből álló csapat végzett a területileg illetékes szakértői bizottságnál. A vizsgálati folyamat során figyelembe vették az előzetes iskolai teljesítményt, a tanulási képességeket, az olvasási és írási készségeket, valamint a figyelem és memória működését.

A diagnosztikai folyamat során a szakértők különböző módszerekkel térképezték fel az érintett személy képességeit. Az egyik elsődleges vizsgálati terület az olvasás sebességének és pontosságának mérése volt, amely során az alanynak különböző nehézségű szövegeket kellett felolvasnia. A szakemberek figyelték a betűkihagyásokat, az olvasás folyamatosságát és a szófelismerési képességet.

Az íráskészség értékelése során a helyesírási és fogalmazási képességek is fókuszba kerültek. Az érintett személynek diktált szöveget kellett leírnia, amely alapján a szakértők megállapították a helyesírási hibák gyakoriságát, a szóalakok felismerését és az írásbeli kifejezőkészséget. A helyesírási problémákon túl az íráskép rendezettsége és a betűformálás is vizsgálati szempont volt.

A figyelem és munkamemória működését külön tesztek segítségével mérték fel. A szakvélemény szerint az érintett személynél problémát jelentett a hosszabb ideig tartó koncentráció fenntartása és az olvasott vagy hallott információk késleltetett visszaidézése. A memóriafeladatok során a vizsgálat alanya számára rövid történeteket vagy szólistákat olvastak fel, amelyeket később vissza kellett idéznie. Az eredmények alapján a szakemberek megállapították, hogy az auditív memória erősebb volt, mint a vizuális memória, ami befolyásolta az írásos információk feldolgozását.

A szövegértési képességeket is felmérték, amely során az alanynak különböző hosszúságú szövegeket kellett elolvasnia, majd válaszolnia kellett a tartalommal kapcsolatos kérdésekre. A szakértői vélemény rámutatott, hogy a szövegértésben lassabb haladás figyelhető meg, és az információk feldolgozása több időt vett igénybe az átlagosnál.

A szakértői vélemény alapján a diagnosztikai vizsgálatok átfogó képet adtak a diszlexiával élő személy tanulási sajátosságairól. Az olvasási, írási és memóriefunkciók értékelése rávilágított azokra a területekre, ahol a legnagyobb támogatásra van szükség. A vizsgálati eredmények alapján egyéni fejlesztési tervet dolgoztak ki, amely segítette az érintettet abban, hogy hatékonyabb tanulási stratégiákat alkalmazzon és jobban kezelje a diszlexia okozta kihívásokat.

2.5. A diagnózissal kapcsolatos javaslatok a szakértői vélemény alapján

A szakértői vélemény részletes elemzést nyújt a diszlexia természetéről, diagnosztikájáról, annak mindennapi életre gyakorolt hatásairól, valamint a kezelés és támogatás lehetséges formáiról. A szakértői álláspont szerint a diszlexia egy neurológiai eredetű tanulási zavar, amely elsősorban az olvasási, írási és szövegértési képességeket érinti. Nem az intelligencia hiányából fakad, hanem az agyi információfeldolgozás sajátos működéséből. A diagnózis felállítása komplex folyamat, amely magában foglalja a pszichológiai és pedagógiai vizsgálatokat. A diagnosztikai folyamat során kiemelt figyelmet fordítanak az olvasási tempóra, a helyesírási készségre, a szövegértési nehézségekre, valamint a verbális és vizuális memória működésére. Fontos szempont az információfeldolgozás gyorsasága és a fonológiai tudatosság szintje is. A szakértői vélemény alapján a diszlexia nem gyógyítható, azonban megfelelő fejlesztő módszerekkel és stratégiákkal jelentősen csökkenthetők a hátrányai. A korai felismerés és a célzott fejlesztés elengedhetetlen annak érdekében, hogy az érintettek sikeresen integrálódjanak az oktatási rendszerbe és a munka világába. A szakértői vélemény részletes vizsgálati eredményei alátámasztják, hogy a diszlexia nem csupán egy tanulási nehézség, hanem egy olyan sajátos információfeldolgozási mód, amely megfelelő támogatással és fejlesztési módszerekkel nem akadályozza az érintettek életútját. A vizsgálat és az azt követő fejlesztési ajánlások hozzájárultak ahhoz, hogy az érintett személy hatékonyan kezelje a kihívásokat és megtalálja a számára legmegfelelőbb tanulási és munkavégzési stratégiákat. Az egyéni képességekhez igazított oktatás és a támogató környezet meghatározó szerepet játszik abban, hogy a diszlexiával élő emberek teljes életet élhessenek és kibontakoztathassák képességeiket.

A vizsgálatot végző szakértők több javaslatot fogalmaztak meg annak érdekében, hogy az érintett személy sikeresen alkalmazkodjon az oktatási követelményekhez és fejlessze készségeit. Az egyik legfontosabb ajánlás az volt, hogy a tanulás során a pedagógusok fokozottan alkalmazzák a hallás utáni információfeldolgozást, mivel az érintett személy számára ez hatékonyabb tanulási módszert jelentett. Továbbá javasolták a differenciált oktatást, amely lehetővé tette, hogy az egyéni tanulási tempóhoz igazítsák a feladatokat. A számítógépes és digitális segédeszközök használata is szerepelt az ajánlások között, mivel ezek jelentősen segíthették az információk rögzítését és visszahívását. A vizuális támogatások, például a színekkel kódolt szavak és a képi segédeszközök alkalmazása szintén pozitív hatást gyakoroltak a tanulási folyamatra. A szakértők hangsúlyozták, hogy a pszichológiai támogatás és az önbizalom fejlesztése kulcsfontosságú szerepet játszik a

diszlexiával élő egyének életében. Az érintett személy esetében külön figyelmet fordítottak arra, hogy olyan tanulási környezetet alakítsanak ki számára, amely lehetőséget biztosít a sikerélmények megélésére, és ezzel együtt az önértékelésének erősítésére.

Az érintett személy fejlődése és iskolai pályafutása során a diszlexia kezelése és az egyéni fejlesztési terv alkalmazása hozzájárult ahhoz, hogy hatékony stratégiákat dolgozzon ki a tanulás megkönnyítésére. Az évek során kialakított tanulási módszerek segítettek abban, hogy az olvasási és írási nehézségeket kompenzálni tudja, valamint hogy az akadályok ellenére is sikeresen teljesítse az iskolai és munkahelyi elvárásokat. A vizsgálati eredmények rávilágítottak arra, hogy a diszlexiával élő egyének számára kulcsfontosságú a korai felismerés és a célzott fejlesztés. A támogatási rendszerek megfelelő alkalmazásával és az egyéni szükségletek figyelembevételével az érintett képes lehet sikeresen beilleszkedni mind az oktatási rendszerbe, mind a munka világába.

A szakértő véleménye alapján a diszlexia kihat az egyén életének számos területére, kezdve az iskolai teljesítménytől egészen a felnőttkori munkahelyi és szociális helyzetekig. Az oktatás területén a diszlexiás diákok gyakran küzdenek az olvasási és írási készségek elsajátításával, ami szorongást és önbizalomhiányt idézhet elő. A folyamatos küzdelem a tanulási folyamat során gyakran vezet ahhoz, hogy az érintettek alulértékelik saját képességeiket, és csökken a tanulás iránti motivációjuk. Az élet későbbi szakaszában a diszlexia befolyásolhatja a munkahelyi teljesítményt, különösen azokban a munkakörökben, ahol a gyors információfeldolgozás, az írásbeli kommunikáció és az olvasás elengedhetetlen. Az érintettek gyakran dolgoznak ki egyéni stratégiákat annak érdekében, hogy kompenzálják a nehézségeiket. Például előnyben részesítik a hallás utáni tanulást, digitális segédeszközöket használnak a szövegfelolvasásra, valamint tudatosan alakítják ki saját időmenedzsmentjüket. Ezek az egyéni módszerek hozzájárulnak ahhoz, hogy a diszlexiás emberek hatékonyan tudjanak alkalmazkodni a különböző élethelyzetekhez.

A szakértő hangsúlyozza, hogy a diszlexia hatékony kezelése az egyéni szükségletekre szabott fejlesztési terv kialakításával valósulhat meg. Az oktatásban alkalmazott differenciált tanítási módszerek, az alternatív értékelési technikák és a támogató pedagógiai környezet mind hozzájárulnak a sikeres tanulási folyamathoz. A megfelelő pedagógiai megközelítések közé tartozik a multiszenzoros tanítás, amely az érzékszervi tapasztalatok együttes bevonásával segíti az információ feldolgozását. Az olvasás és írás fejlesztésére irányuló speciális gyakorlati módszerek mellett a vizuális és auditív segédeszközök használata is nagyban hozzájárulhat a tanulási nehézségek enyhítéséhez. A strukturált tanulási folyamat és az információ kisebb egységekre bontása szintén hatékony segítség lehet a diszlexiás tanulók

számára. A munkahelyi környezetben a megfelelő támogatási stratégiák bevezetése kulcsfontosságú. A munkáltatók és kollégák érzékenyítése, a rugalmas munkavégzési lehetőségek biztosítása és az információk egyszerűsített átadása mind hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a diszlexiás munkavállalók sikeresen beilleszkedjenek és eredményesen dolgozhassanak. A munkahelyeken alkalmazott technológiai támogatás, például a szövegfelolvasó és diktáló programok, nagyban segíthetik az érintetteket a mindennapi munkavégzésben.

A szakértő kiemeli, hogy a diszlexia társadalmi megítélésének változása alapvető fontosságú az érintettek sikeres beilleszkedéséhez. A diszlexiáról alkotott tévhitek lebontása és a tudatosság növelése segíthet abban, hogy az érintettek megfelelő támogatásban részesüljenek. Az oktatási rendszer fejlesztése mellett szükséges, hogy a pedagógusok és a munkáltatók ismerjék és alkalmazzák a diszlexiás személyek számára kialakított módszereket. A szakértő szerint elengedhetetlen a pedagógusok és munkaadók képzése annak érdekében, hogy megfelelő környezetet biztosíthassanak a diszlexiás egyének számára. A társadalmi elfogadás és a pozitív megerősítés szintén hozzájárulhat ahhoz, hogy az érintettek magabiztosan és sikeresen boldoguljanak a különböző élethelyzetekben.

A szakértői vélemény alapján a diszlexia egy olyan tanulási sajátosság, amely megfelelő támogatással és adaptációval nem jelent leküzdhetetlen akadályt. A korai felismerés, az egyénre szabott fejlesztési terv és a támogató társadalmi környezet mind hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a diszlexiás emberek teljes életet élhessenek és kibontakoztathassák képességeiket. A szemléletváltás, a megértés és az empátia kulcsfontosságú tényezők abban, hogy a diszlexiás emberek egyenlő eséllyel érvényesülhessenek mind az oktatásban, mind a munka világában.

2.6. A kutatás eddigi összegzése

A dolgozatom célja, hogy átfogó képet adjon a diszlexia, mint tanulási zavar kezeléséről és a diszlexiás tanulók oktatásának sajátosságairól Magyarországon. A kutatás során arra törekedtem, hogy részletesen bemutassam a diszlexia diagnosztizálásának folyamatát, a pedagógiai támogatásokat és kedvezményeket, amelyek segítik az érintett tanulók fejlődését. Emellett a dolgozatban kitértem a diszlexiás tanulók oktatásának két fő megközelítésére: az integrált oktatásra és a szegregált oktatásra, valamint ezek előnyeire és kihívásaira. A diszlexia diagnosztizálásának folyamata Magyarországon több szinten zajlik, amely a pedagógiai szakszolgálatok, szakértői bizottságok és a gyógypedagógiai szakemberek

együttműködésén alapul. A diszlexia felismerése és az azt követő szakértői vélemények és fejlesztési javaslatok létfontosságúak a megfelelő pedagógiai támogatás biztosításában. Ezt követően a diszlexiás tanulók számára az oktatási rendszer különböző kedvezményeket és támogatásokat kínál, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy az oktatás során sikeresebbek legyenek. A dolgozat másik fő témája az integrált és szegregált oktatás kérdése. Az integrált oktatás, amely lehetőséget biztosít a diszlexiás tanulók számára a többségi osztályokban való tanulásra, elősegítheti a társadalmi beilleszkedésüket, míg a szegregált oktatás egy személyre szabott, intenzívebb fejlesztést biztosít. Mindkét megközelítésnek vannak előnyei és hátrányai, amelyek figyelembevételével az oktatási környezetek és a pedagógiai módszerek alkalmazkodásának fontosságát emeltem ki. A kutatómódszertani eszközként az interjúkészítést választottam, mivel ez lehetőséget biztosít arra, hogy a diszlexiás tanulók személyes tapasztalatait és élményeit közvetlenül megismerjem. Az interjú a kutatás során nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy részletes információkat nyújtsanak a diszlexia kezeléséről, a tanulók számára biztosított támogatásokról, valamint a pedagógiai módszerek hatékonyságáról. Az interjú révén személyes élmények és visszajelzések gyűjtése lehetséges, amelyek segíthetnek a diszlexiás tanulók oktatásának további fejlesztésében. A dolgozatom célja, hogy megértse és bemutassa a diszlexiás tanulók oktatása körüli komplex problémákat, és rávilágítson arra, hogy milyen mértékben fontos az oktatási rendszer alkalmazkodása a tanulók egyéni igényeihez. A kutatásom folytatásában a következő lépés az elkészített interjú bemutatása és az összegyűjtött adatok elemzése, amelyek segíthetnek abban, hogy még pontosabb képet kapjunk a diszlexia kezelésének hatékonyságáról és az oktatási rendszerben tapasztalható hiányosságokról.

3. Interjú bemutatása

3.1. Interjú az érintett személlyel

A kérdőív összeállításának célja az volt, hogy mélyebb betekintést nyerjünk egy diszlexiás felnőtt személyes tapasztalataiba, valamint feltérképezzük azokat a kihívásokat és megküzdési stratégiákat, amelyek segítették őt a felnőtté válás során. A kérdések strukturálása tudományos alapokon nyugodott, figyelembe véve a diszlexia pszichológiai, oktatási és szociális aspektusait.

A kérdőív nyílt végű kérdésekből állt, amelyek célja az volt, hogy a válaszadó saját szavaival fejthesse ki gondolatait és érzéseit. A kérdések tematikus blokkok szerint lettek

felépítve, hogy logikusan és átfogóan vizsgálják a diszlexia hatásait különböző életszakaszokban.

A kérdőív első része a gyermekkorra fókuszált, feltérképezve, hogy a diszlexia milyen hatással volt az oktatásra, társas kapcsolatokra és az önbizalom fejlődésére. A következő kérdés például ezt vizsgálta: „*Hogyan tapasztaltad a diszlexia hatását a gyermekkorodban, és hogyan befolyásolta ez a felnőtté válás folyamatát?*” Ennek célja az volt, hogy megértsük, milyen kezdeti kihívásokkal találkozott a válaszadó, és hogyan befolyásolták ezek későbbi életútját.

A kérdések következő csoportja a diszlexia felnőttkori hatásaira összpontosított. Kiemelt szerepet kapott a munka világában való helytállás és a mindennapi élet kihívásai. Például: „*Milyen konkrét kihívásokkal szembesültél, amikor felnőttként kellett navigálnod a munka világában és a mindennapi életben a diszlexia miatt?*” Ez a kérdés lehetőséget adott arra, hogy a válaszadó megossza tapasztalatait az írás-olvasási nehézségekkel kapcsolatos problémákról, valamint az ezekre kidolgozott stratégiáiról.

A kérdőív harmadik szakasza a családi, oktatási és társadalmi támogatásra összpontosított. A következő kérdés ezt vizsgálta: „*Voltak olyan személyek vagy támogató rendszerek, akik segítettek a diszlexia kezelésében, és hogyan hatottak a felnőtté válásodra?*” Ennek célja az volt, hogy feltérképezze, milyen külső segítséget kapott a válaszadó, és ezek hogyan segítettek őt az akadályok leküzdésében.

Az egyik legfontosabb aspektus a diszlexiás személyek tanulási módszereinek fejlődése az évek során. „*Hogyan alakultak a tanulási módszereid az évek során? Hogyan változtál meg felnőttként a diszlexia kezelésében?*” – ez a kérdés arra irányult, hogy a válaszadó megossza saját tapasztalatait a hatékonyabb tanulási technikák kialakulásáról és a személyes fejlődésről.

A felnőttkorban a diszlexia különösen nagy hatással lehet a szakmai életre. A kérdőívben helyet kapott egy olyan kérdés, amely arra irányult, hogy a válaszadó hogyan alkalmazkodott a munkahelyi elvárásokhoz: „*Milyen stratégiákat alkalmazol a munkád során, hogy a diszlexia ne álljon az előrejutásod útjába?*” Ennek célja annak feltárása volt, hogy milyen technikák segítettek a válaszadót a hatékony munkavégzésben.

A kérdőívben szerepelt egy olyan rész is, amely a diszlexiával kapcsolatos társadalmi percepció változását vizsgálta. Például: „*Hogyan változott a közvélekedés a diszlexiáról az évek során, és hogyan hatott ez rád személyesen?*” A kérdés arra irányult, hogy megértsük, a társadalmi elfogadás hogyan változott az évek során, és milyen hatása volt ennek az érintettre.

A diszlexia nemcsak kognitív, hanem érzelmi szempontból is nagy kihívást jelenthet. Egy ilyen kérdés célja az volt, hogy a válaszadó reflektáljon saját önértékelésére és önbizalmára: „*Milyen érzelmi hatásai voltak a diszlexiának a felnőtté válásodra? Hogyan befolyásolta a magabiztosságodat vagy önértékelésedet?*” Ez a rész lehetőséget biztosított a személyes érzések és a mentális alkalmazkodás feltárására.

A kérdőív végén a válaszadó jövőbeli perspektíváit és tanácsait térképezte fel: „*Mi az, amit másoknak, akik diszlexiával élnek, tanácsolnál a felnőtté válás során?*” Ennek célja az volt, hogy gyakorlati tanácsokat adjon más érintetteknek, valamint megvilágítsa, hogy milyen változásokra lenne szükség a társadalomban és az oktatási rendszerben a diszlexiások támogatása érdekében.

A kérdőív felépítése átfogó képet adott a diszlexia hatásairól gyermekkorban és felnőttkorban egyaránt. A tematikus bontás lehetővé tette, hogy a válaszadó részletesen kifejtse tapasztalatait, és személyes nézőpontból mutassa be azokat a nehézségeket és stratégiákat, amelyek meghatározták életútját. A kérdőív eredményei hozzájárulhatnak a diszlexia jobb megértéséhez és a támogató rendszerek fejlesztéséhez mind az oktatás, mind a munka világában.

3.2. Az interjú kiértékelése

A diszlexia egy olyan tanulási nehézség, amely nemcsak az iskolai éveket befolyásolja, hanem a felnőttkori élet számos területére is hatással van. Az interjú egy olyan felnőtt tapasztalataira épül, aki gyermekkorától diszlexiával él. A beszélgetés során kiderült, hogy a diszlexia milyen hatással volt tanulmányaira, munkahelyi karrierjére, társas kapcsolataira és önértékelésére. A vizsgálat célja, hogy átfogó képet adjon azokról a nehézségekről és megküzdési stratégiákról, amelyeket az érintett személy alkalmazott az élet különböző szakaszaiban. A kérdésekre adott válaszok nemcsak személyes élményeket tárnak fel, hanem szélesebb társadalmi és pedagógiai összefüggéseket is megvilágítanak.

A diszlexia első jelei már korai gyermekkorban megmutatkoztak. Az interjúalany esetében a szülők és tanárok gyors felismerése lehetővé tette, hogy egy speciális oktatási intézménybe kerüljön, ahol a fejlesztő pedagógusok segítették a tanulását. A kezdeti időszak nehézségekkel teli volt, hiszen az iskolaváltás elszakította barátaitól, és egy teljesen új környezetbe kényszerítette. Az új iskola azonban támogató közösséget biztosított, ahol az egyéni fejlesztések révén képes volt alkalmazkodni a saját tanulási ritmusához. Az interjú során elhangzott, hogy a hallás utáni tanulás kiemelten fontos szerepet játszott a fejlődésében. Az olvasási nehézségek ellenére az intézményben megszerzett készségek segítették abban,

hogy megtanulja az információk feldolgozásának alternatív módjait. Emellett a tanárok és a család folyamatos pozitív megerősítése kulcsfontosságú volt önbizalma építésében.

A diszlexia felnőttként is kihívások elé állította az interjúalanyt, különösen a munka világában. A gyors olvasás és a komplex szövegek értelmezése továbbra is nehézséget jelentett számára, ezért igyekezett olyan szakmákat választani, ahol kevésbé van szükség ezekre a készségekre. Az interjúalany megosztotta, hogy a hivatalos dokumentumok, szerződések és e-mailek kezelése kezdetben nagy problémát jelentett számára. Azonban idővel kialakított egy hatékony stratégiát: többször átolvasta az írott szövegeket, és ha szükséges volt, külső segítséget kért. Emellett megtanulta, hogy az írásbeli kommunikáció terén precizításra kell törekednie, hogy elkerülje a félreértéseket. A diszlexiás egyének számára kiemelten fontos a munkahelyi közeg támogató hozzáállása. Az interjúból kiderült, hogy ha a munkáltatók és a kollégák nyitottak és megértőek, akkor az érintett személy könnyebben tud alkalmazkodni, és produktívan hozzájárulhat a munkafolyamatokhoz.

A diszlexia kezelése során a támogató közeg kiemelten fontos. Az interjúalany édesanyja meghatározó szerepet játszott a megfelelő iskola kiválasztásában és a fejlesztő programokhoz való hozzáférés biztosításában. Az oktatási intézmény, ahol tanult, olyan tanári attitűddel rendelkezett, amely bátorította a tanulókat és elősegítette a tanulás iránti pozitív hozzáállás kialakítását.

A diszlexia társadalmi megítélése az évek során jelentős változásokon ment keresztül. Az interjúalany tapasztalatai szerint a 2000-es évek elején a diszlexiát sok helyen félreértették, és gyakran a lustaság vagy a fegyelmezetlenség jelének tartották. Mára azonban a pedagógiai módszerek fejlődtek, és az oktatási intézmények egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a tanulási nehézségek korai felismerésére és kezelésére. Az érintettek számára nagy előrelépést jelent, hogy egyre több munkahely biztosít alkalmazkodási lehetőségeket, például digitális segédeszközöket vagy rugalmas munkavégzést, ami segíti a diszlexiás munkavállalók hatékony beilleszkedését.

A diszlexia komoly hatással lehet az érintettek önértékelésére és önbizalmára. Az interjúalany példája azt mutatja, hogy megfelelő támogatással és önfejlesztéssel ezek a hátrányok leküzdhetők. A folyamatos sikerélmények és a munkában elért eredmények hozzájárultak az önbizalom erősítéséhez. Az interjúalany szerint a legfontosabb az önmagunk elfogadása és a megfelelő alkalmazkodási stratégiák kialakítása.

A diszlexia nemcsak nehézségeket, hanem erősségeket is fejleszthet. Az interjúalany megtanulta, hogy a kitartás és az alternatív tanulási módszerek segíthetik a fejlődését. Az

érintettek számára azt tanácsolja, hogy ne féljenek segítséget kérni, és próbáljanak olyan területeken elhelyezkedni, ahol erősségeiket kamatoztathatják.

A diszlexia kezelésében még mindig vannak fejlesztési lehetőségek, különösen az oktatás és a munkahelyi támogatás terén. Fontos lenne, hogy minden pedagógus és munkáltató alapvető ismeretekkel rendelkezzen a tanulási nehézségekről, hogy a diszlexiás egyének számára biztosítható legyen a megfelelő környezet.

Az interjú alapján látható, hogy a diszlexia kihívásai ellenére megfelelő támogatással és alkalmazkodással teljes életet lehet élni. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a tudatos önismeret, az önbizalom és a támogató környezet mind hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a diszlexiás egyének sikeresen boldoguljanak az élet minden területén.

3.3. Interjú az érintett személy édesanyjával

Az interjú, amelyet egy diszlexiás tanuló édesanyjával készítettem szakdolgozatom kutatási szempontjából, rendkívül informatív betekintést nyújt a diszlexiás gyermekek oktatási nehézségeibe és a szülői erőfeszítésekbe a támogatásuk érdekében.

Az interjú készítése során az elsődleges célom az volt, hogy átfogó és részletes képet kapjak a diszlexiás gyermek életútjáról, az ezzel járó nehézségekről, valamint a szülői támogatás szerepéről. Az interjú kérdéseinek összeállítása előtt alaposan felkészültem, tanulmányoztam a diszlexia szakirodalmát, valamint áttekintettem azokat a leggyakoribb kihívásokat, amelyek a diszlexiás gyermekekkel való foglalkozás során felmerülnek. E felkészülés során arra törekedtem, hogy a kérdéseim ne csupán a tényekre irányuljanak, hanem lehetőséget adjanak az édesanyának érzelmei, tapasztalatai és személyes meglátásai kifejtésére is. Az első kérdéseimet arra alapoztam, hogy megértsem, miként ismerte fel az édesanya gyermeke problémáit. Ez a szakasz kulcsfontosságú, hiszen a diszlexia időbeni felismerése alapvetően befolyásolja a fejlesztés sikerességét. Azt is tudni szerettem volna, hogy az édesanya korábbi tapasztalatai (például a saját vagy másik gyermekénél észlelt hasonló nehézségek) milyen szerepet játszottak a probléma felismerésében. A kérdésekkel arra törekedtem, hogy megértsem a felismerés folyamatát, valamint azt, hogy az érintett szülő milyen akadályokba ütközött a kezdetek során. Az iskolai rendszer reakciójával kapcsolatos kérdéseket azért tartottam fontosnak, mert a szakirodalom alapján gyakran előfordul, hogy a tanárok és intézmények nem megfelelően ismerik fel a diszlexiát, vagy alábecsülik annak jelentőségét. Kíváncsi voltam arra, hogy a pedagógusok miként reagáltak az anya jelzéseire, és hogyan alakult a kommunikáció az érintett felek között. Az ezekre vonatkozó kérdések célja az volt, hogy bemutassam az oktatási rendszer szerepét, valamint azt, hogy mennyiben

sikerült megteremteni a gyermek számára a támogató tanulási környezetet. Fontosnak tartottam azokra a lépésekre is rákérdezni, amelyeket az édesanya a szakemberek bevonásával tett a probléma kezelése érdekében. E kérdések segítettek feltárni, hogy a család milyen erőfeszítéseket tett a gyermek fejlődésének támogatására, és milyen külső segítséget vettek igénybe. Ez különösen lényeges, mivel a diszlexiás gyermekek sikeres fejlesztéséhez gyakran szükség van a nevelési tanácsadók, gyógypedagógusok vagy magántanárok bevonására, amint azt a szakirodalom is kiemeli. Az interjú további kérdései a speciális intézménybe történő átiratásra és az ott tapasztalt hatásokra fókuszáltak. Ez a téma azért kapott kiemelt figyelmet, mert a speciális intézmények gyakran olyan lehetőségeket nyújtanak, amelyek az integrált oktatás keretein belül nem minden esetben érhetőek el. Arra voltam kíváncsi, hogy az intézmény miként segítette a gyermek fejlődését, milyen pedagógiai módszereket alkalmaztak, és ezek hogyan befolyásolták a gyermek önértékelését és tanulási motivációját. E kérdések révén igyekeztem megérteni, hogy milyen tényezők járultak hozzá a gyermek pozitív fejlődéséhez, és milyen hatással volt mindez az anya érzelmi állapotára.

Az interjú elkészítésére való felkészülés során igyekeztem biztosítani, hogy a beszélgetés empátikus és támogató légkörben zajljon. Az interjú felépítésekor arra törekedtem, hogy a kérdések logikusan kövessék egymást, és a válaszadó számára könnyen érthetőek legyenek. Szándékosan nyitott kérdéseket használtam, hogy lehetőséget adjak az édesanyának a részletes kifejtésre, ugyanakkor figyeltem arra, hogy az interjú ne váljon túl hosszúvá vagy megterhelővé. A beszélgetés során végig ügyeltem arra, hogy aktív figyelemmel és érdeklődéssel kövessem az anya válaszait, és ahol szükséges, pontosító kérdésekkel mélyítsem el a témát. Az interjú felkészítésének és lebonyolításának folyamata segített abban, hogy átfogó képet kapjak a diszlexia kezelésének különböző aspektusairól, valamint a szülői támogatás és az intézményi háttér jelentőségéről. A kérdések megválasztása és az interjú strukturáltsága lehetővé tette, hogy az édesanya tapasztalatait összevethessem a szakirodalmi forrásokkal, és értékes következtetéseket vonjak le a diszlexiás gyermekek támogatásának gyakorlati megvalósításáról.

Az interjú félig strukturált formát követ, amely lehetőséget adott az édesanyának arra, hogy szabadon kifejtse a tapasztalatait és érzéseit. A kérdések logikus sorrendben haladnak, követve a gyermek problémájának felismerésétől kezdve a diagnózison és a fejlesztési folyamatokon át a megoldásokig és az eredményekig. A kérdések egyértelműek és nyitottak, amely elősegítette a mélyebb betekintést, és az anya részletes válaszokat adott. A beszélgetés érinti a problémák felismerését, az iskolai rendszer és pedagógusok kezdeti elutasító hozzáállását, a szakértői vizsgálatok és terápiás folyamatok szerepét, valamint a speciális

intézmény választásának okait és hatásait. Ez a felépítés lehetővé tette, hogy a történet átfogó képet adjon a diszlexiás gyermek életútjáról és az érintett család által megtett lépésekről.

3.4. Az interjú eredményeinek bemutatása

Az édesanya az első osztályos olvasási nehézségek megjelenésekor gyanította, hogy gyermekének diszlexiája van, amit részben korábbi családi tapasztalatok is alátámasztottak. Ez összhangban van a szakirodalomban leírtakkal, amely szerint a diszlexia gyakran örökletes tényezőkre vezethető vissza. A szülő által megfigyelt jelek – például az olvasási nehézségek és a motiváció hiánya – a diszlexia tipikus tünetei közé tartoznak. Az anya elmondta, hogy kezdetben az iskolai pedagógusok nem ismerték el a problémát, ami szintén gyakran említett akadály a szakirodalomban. Kutatások szerint az oktatási intézmények sokszor nem rendelkeznek megfelelő eszközökkel vagy ismeretekkel a tanulási zavarok felismerésére és kezelésére, ami a problémák késleltetett kezeléséhez vezethet.

Az anya által leírt tapasztalatok – a pedagógusok hitetlenkedése és a megfelelő támogatás hiánya – szintén visszatérő elemek a diszlexia szakirodalmi elemzéseiben. A tanárok hajlamosak lehetnek az olvasási nehézségeket lustaságnak vagy figyelmetlenségnek tekinteni, ami súlyosbíthatja a tanuló problémáit. Ezért különösen fontos a pedagógusok képzése a tanulási zavarok felismerésében és kezelésében. Az interjúból kiderül, hogy a szakértői vizsgálatok megerősítették az anya gyanúját, és a szakértői vélemény alapot szolgáltatott a gyermek számára szükséges fejlesztési intézkedésekhez. Ez a szakirodalomban leírt protokollokkal megegyezik, amelyek szerint a diagnózis után egyéni fejlesztési tervet kell készíteni a tanulók számára. Az anya döntése, hogy gyermekét egy speciális gyógypedagógiai intézménybe írattja, jelentős fordulópontot jelentett. Az intézményben nyújtott egyéni bánásmód és pozitív megerősítés révén a gyermek szorongása csökkent, és képességei kibontakoztak. A szakirodalomban hangsúlyozzák, hogy a támogató környezet és az egyénre szabott oktatási megközelítés kulcsfontosságú a diszlexiás tanulók fejlődésében. A gyermek sikereinek elismerése és tehetségének megerősítése, például a szavalóversenyeken való részvétel, hozzájárult az önbizalmának növekedéséhez és a tanulási motiváció fenntartásához.

Az interjú alapján egyértelmű, hogy a diszlexiás gyermekek támogatása komplex feladat, amely szoros együttműködést igényel a szülők, pedagógusok és szakemberek között. Az édesanya példája rávilágít arra, hogy a szülői kitartás és tudatosság alapvető szerepet játszik a gyermek sikeres fejlődésében. Az oktatási intézmények szerepe a szakirodalmi források és az interjú tanulságai alapján is kiemelten fontos: a megfelelő diagnosztika, a pedagógusok továbbképzése, valamint a támogató és befogadó környezet kialakítása nélkülözhetetlen a

diszlexiás tanulók sikeres integrációjához. Az interjú tapasztalatai megerősítik, hogy a szakirodalomban leírt módszerek és elvek hatékonyan alkalmazhatók a gyakorlatban, és hozzájárulhatnak a diszlexiás gyermekek iskolai és személyes sikereihez.

4. Az eredmények összegzése

A kutatás során egy diszlexiás felnőtt életútját vizsgáltam, valamint szakértői véleményét elemeztem annak érdekében, hogy átfogó képet kapjak a diszlexia hatásairól és az érintettek előtt álló lehetséges kihívásokról. Az eredmények rávilágítottak arra, hogy a diszlexia nem csupán az iskolai éveket érinti, hanem a mindennapi élet számos területén is nehézségeket okozhat. Az érintett személy tapasztalatai és a szakértői vélemény egyaránt megerősítették, hogy a megfelelő támogatás és alkalmazkodási stratégiák nagymértékben hozzájárulhatnak a sikeres életvezetéshez.

Az életút bemutatása során egyértelművé vált, hogy a korai felismerés és a célzott fejlesztési programok kulcsszerepet játszanak az érintett személy fejlődésében. A szakértői vélemény alátámasztotta, hogy a diszlexiával élők számára kiemelten fontos az egyénre szabott oktatási és munkahelyi környezet kialakítása, amely segíti az információfeldolgozási nehézségek leküzdését. Az érintett személy életútja példaként szolgálhat arra, hogy a diszlexiával élők megfelelő támogatással képesek lehetnek leküzdeni akadályait és sikeresen boldogulni mind az oktatásban, mind a munka világában.

Úgy gondolom, hogy a kutatás hangsúlyozza a társadalmi szemléletformálás és az inkluzív szemlélet fontosságát. A diszlexiával élő személyek sikeres beilleszkedését nagyban segíti, ha a környezetük megfelelő megértéssel és támogatással fordul feléjük. Az eredmények rávilágítanak arra, hogy a pedagógusok, munkáltatók és családtagok szerepe kiemelkedően fontos az érintettek életében, hiszen megfelelő hozzáállással és segítséggel jelentősen csökkenthetők a diszlexia okozta nehézségek.

Összességképpen elmondható, hogy bár a diszlexia komoly kihívásokat jelent, a megfelelő támogatással és alkalmazkodási stratégiákkal az érintettek képesek lehetnek teljes életet élni. A kutatás eredményei hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a diszlexiával élők helyzete javuljon, és a társadalom egyre támogatóbb módon viszonyuljon e tanulási sajátosságához.

4.1. Eredmények és értékelésük

Az interjú, amelyet egy diszlexiás tanuló édesanyjával készítettem szakdolgozatom kutatási szempontjából, rendkívül informatív betekintést nyújt a diszlexiás gyermekek oktatási nehézségeibe és a szülői erőfeszítésekbe a támogatásuk érdekében.

Az interjú készítése során az elsődleges célom az volt, hogy átfogó és részletes képet kapjak a diszlexiás gyermek életútjáról, az ezzel járó nehézségekről, valamint a szülői támogatás szerepéről. Az interjú kérdéseinek összeállítása előtt alaposan felkészültem, tanulmányoztam a diszlexia szakirodalmát, valamint áttekintettem azokat a leggyakoribb kihívásokat, amelyek a diszlexiás gyermekekkel való foglalkozás során felmerülnek. E felkészülés során arra törekedtem, hogy a kérdéseim ne csupán a tényekre irányuljanak, hanem lehetőséget adjanak az édesanyának érzelmei, tapasztalatai és személyes meglátásai kifejtésére is. Az első kérdéseimet arra alapoztam, hogy megértssem, miként ismerte fel az édesanya gyermeke problémáit. Ez a szakasz kulcsfontosságú, hiszen a diszlexia időbeni felismerése alapvetően befolyásolja a fejlesztés sikerességét. Azt is tudni szerettem volna, hogy az édesanya korábbi tapasztalatai (például a saját vagy másik gyermekénél észlelt hasonló nehézségek) milyen szerepet játszottak a probléma felismerésében. A kérdésekkel arra törekedtem, hogy megértssem a felismerés folyamatát, valamint azt, hogy az érintett szülő milyen akadályokba ütközött a kezdetek során. Az iskolai rendszer reakciójával kapcsolatos kérdéseket azért tartottam fontosnak, mert a szakirodalom alapján gyakran előfordul, hogy a tanárok és intézmények nem megfelelően ismerik fel a diszlexiát, vagy alábecsülik annak jelentőségét. Kíváncsi voltam arra, hogy a pedagógusok miként reagáltak az anya jelzéseire, és hogyan alakult a kommunikáció az érintett felek között. Az ezekre vonatkozó kérdések célja az volt, hogy bemutassam az oktatási rendszer szerepét, valamint azt, hogy mennyiben sikerült megteremteni a gyermek számára a támogató tanulási környezetet. Fontosnak tartottam azokra a lépésekre is rákérdezni, amelyeket az édesanya a szakemberek bevonásával tett a probléma kezelése érdekében. E kérdések segítettek feltárni, hogy a család milyen erőfeszítéseket tett a gyermek fejlődésének támogatására, és milyen külső segítséget vettek igénybe. Ez különösen lényeges, mivel a diszlexiás gyermekek sikeres fejlesztéséhez gyakran szükség van a nevelési tanácsadók, gyógypedagógusok vagy magántanárok bevonására, amint azt a szakirodalom is kiemeli. Az interjú további kérdései a speciális intézménybe történő átíratásra és az ott tapasztalt hatásokra fókuszáltak. Ez a téma azért kapott kiemelt figyelmet, mert a speciális intézmények gyakran olyan lehetőségeket nyújtanak, amelyek az integrált oktatás keretein belül nem minden esetben érhetőek el. Arra voltam kíváncsi, hogy az

intézmény miként segítette a gyermek fejlődését, milyen pedagógiai módszereket alkalmaztak, és ezek hogyan befolyásolták a gyermek önértékelését és tanulási motivációját. E kérdések révén igyekeztem megérteni, hogy milyen tényezők járultak hozzá a gyermek pozitív fejlődéséhez, és milyen hatással volt mindez az anya érzelmi állapotára.

Az interjú elkészítésére való felkészülés során igyekeztem biztosítani, hogy a beszélgetés empátikus és támogató légkörben zajljon. Az interjú felépítésekor arra törekedtem, hogy a kérdések logikusan kövessék egymást, és a válaszadó számára könnyen érthetőek legyenek. Szándékosan nyitott kérdéseket használtam, hogy lehetőséget adjak az édesanyának a részletes kifejtésre, ugyanakkor figyeltem arra, hogy az interjú ne váljon túl hosszúvá vagy megterhelővé. A beszélgetés során végig ügyeltem arra, hogy aktív figyelemmel és érdeklődéssel kövessem az anya válaszait, és ahol szükséges, pontosító kérdésekkel mélyítsem el a témát. Az interjú felkészítésének és lebonyolításának folyamata segített abban, hogy átfogó képet kapjak a diszlexia kezelésének különböző aspektusairól, valamint a szülői támogatás és az intézményi háttér jelentőségéről. A kérdések megválasztása és az interjú strukturáltsága lehetővé tette, hogy az édesanya tapasztalatait összevethessem a szakirodalmi forrásokkal, és értékes következtetéseket vonjak le a diszlexiás gyermekek támogatásának gyakorlati megvalósításáról.

Az interjú félig strukturált formát követ, amely lehetőséget adott az édesanyának arra, hogy szabadon kifejtse a tapasztalatait és érzéseit. A kérdések logikus sorrendben haladnak, követve a gyermek problémájának felismerésétől kezdve a diagnózison és a fejlesztési folyamatokon át a megoldásokig és az eredményekig. A kérdések egyértelműek és nyitottak, amely elősegítette a mélyebb betekintést, és az anya részletes válaszokat adott. A beszélgetés érinti a problémák felismerését, az iskolai rendszer és pedagógusok kezdeti elutasító hozzáállását, a szakértői vizsgálatok és terápiás folyamatok szerepét, valamint a speciális intézmény választásának okait és hatásait. Ez a felépítés lehetővé tette, hogy a történet átfogó képet adjon a diszlexiás gyermek életútjáról és az érintett család által megtett lépésekről.

Az édesanya az első osztályos olvasási nehézségek megjelenésekor gyanította, hogy gyermekének diszlexiája van, amit részben korábbi családi tapasztalatok is alátámasztottak. Ez összhangban van a szakirodalomban leírtakkal, amely szerint a diszlexia gyakran örökletes tényezőkre vezethető vissza. A szülő által megfigyelt jelek – például az olvasási nehézségek és a motiváció hiánya – a diszlexia tipikus tünetei közé tartoznak. Az anya elmondta, hogy kezdetben az iskolai pedagógusok nem ismerték el a problémát, ami szintén gyakran említett akadály a szakirodalomban. Kutatások szerint az oktatási intézmények sokszor nem

rendelkeznek megfelelő eszközökkel vagy ismeretekkel a tanulási zavarok felismerésére és kezelésére, ami a problémák késleltetett kezeléséhez vezethet.

Az anya által leírt tapasztalatok – a pedagógusok hitetlenkedése és a megfelelő támogatás hiánya – szintén visszatérő elemek a diszlexia szakirodalmi elemzéseiben. A tanárok hajlamosak lehetnek az olvasási nehézségeket lustaságnak vagy figyelmetlenségnek tekinteni, ami súlyosbíthatja a tanuló problémáit. Ezért különösen fontos a pedagógusok képzése a tanulási zavarok felismerésében és kezelésében. Az interjúból kiderül, hogy a szakértői vizsgálatok megerősítették az anya gyanúját, és a szakértői vélemény alapot szolgáltatott a gyermek számára szükséges fejlesztési intézkedésekhez. Ez a szakirodalomban leírt protokollokkal megegyezik, amelyek szerint a diagnózis után egyéni fejlesztési tervet kell készíteni a tanulók számára. Az anya döntése, hogy gyermekét egy speciális gyógypedagógiai intézménybe íratta, jelentős fordulópontot jelentett. Az intézményben nyújtott egyéni bánásmód és pozitív megerősítés révén a gyermek szorongása csökkent, és képességei kibontakoztak. A szakirodalomban hangsúlyozzák, hogy a támogató környezet és az egyénre szabott oktatási megközelítés kulcsfontosságú a diszlexiás tanulók fejlődésében. A gyermek sikereinek elismerése és tehetségének megerősítése, például a szavalóversenyeken való részvétel, hozzájárult az önbizalmának növekedéséhez és a tanulási motiváció fenntartásához.

Az interjú alapján egyértelmű, hogy a diszlexiás gyermekek támogatása komplex feladat, amely szoros együttműködést igényel a szülők, pedagógusok és szakemberek között. Az édesanya példája rávilágít arra, hogy a szülői kitartás és tudatosság alapvető szerepet játszik a gyermek sikeres fejlődésében. Az oktatási intézmények szerepe a szakirodalmi források és az interjú tanulságai alapján is kiemelten fontos: a megfelelő diagnosztika, a pedagógusok továbbképzése, valamint a támogató és befogadó környezet kialakítása nélkülözhetetlen a diszlexiás tanulók sikeres integrációjához. Az interjú tapasztalatai megerősítik, hogy a szakirodalomban leírt módszerek és elvek hatékonyan alkalmazhatók a gyakorlatban, és hozzájárulhatnak a diszlexiás gyermekek iskolai és személyes sikereihez.

4.2. Következtetések és javaslatok

A diszlexia, mint az olvasási és szövegértési képesség fejlődési zavara, jelentős kihívások elé állítja a tanulókat és pedagógusaikat egyaránt. Az érintett diákok számára az iskolai teljesítmény alapvetően az olvasási képességeiken múlik, amely azonban a diszlexiásoknál jelentősen eltérhet az átlagtól. Az ilyen tanulók támogatása személyre szabott megközelítést igényel, amely figyelembe veszi sajátos szükségleteiket és az egyéni tanulási ütemüket. A pedagógusoknak kulcsszerepük van a diszlexiás gyermekek segítésében. Az egyik

legfontosabb szempont, hogy a tanítás során az érintett diákok ne találkozzanak megszegéssel vagy kudarcélménnyel, mivel ezek jelentősen csökkenthetik az önbizalmukat és tanulási motivációjukat. Ehelyett a tanulók pozitív megerősítésére kell törekedni, bátorítva őket a fejlődésre, és hangsúlyozva az erősségeiket. A tanítási folyamatban számos olyan módszer alkalmazható, amelyek segítik a diszlexiás tanulók fejlődését. Az egyik leghatékonyabb technika a tananyag differenciálása. Ez magában foglalja a tanulók egyéni képességeihez igazított feladatok kialakítását, például rövidebb, egyszerűbb mondatok használatát, vizuális támogatások alkalmazását, vagy a tananyag szakaszokra bontását. Az olvasási nehézségekkel küzdő tanulóknál a szövegek szótagolt formában való bemutatása szintén segíthet, akár csak a sorvezető használata az olvasás során. A tanulók szókincsének bővítése szintén kiemelt jelentőségű. A rendszeres szókincsbővítő játékok, a tankönyvi szövegek egyszerűsítése és az új fogalmak gyakori ismétlése hozzájárulhat ahhoz, hogy a tanulók könnyebben megértsék az olvasottakat. A tanórákon a grafikus szervezők, például gondolattérképek és ábrák alkalmazása elősegíti az információk rendszerezését és a megértést. A tanítási környezet kialakításakor figyelembe kell venni, hogy a diszlexiás tanulók figyelme könnyen fárad. Ezért a tanórák során mozgásos, játékos feladatok beiktatása, valamint rendszeres feladatváltás javíthatja a koncentrációt. Emellett a kooperatív tanulási módszerek is hatékonyak lehetnek, amelyek során a tanulók együttműködve dolgoznak, segítve egymást a tananyag elsajátításában. Otthoni környezetben a szülők is jelentős segítséget nyújthatnak a diszlexiás gyermekek számára. Az olvasmányok hangoskönyv formájában való elérhetővé tétele, a napi rutin kialakítása, valamint a tanulási időszakok rendszeres szünetekkel történő megszervezése mind hozzájárulhat a gyermek fejlődéséhez. A számítógépes tananyagok használata szintén motiváló hatású lehet, különösen akkor, ha az interaktív elemek a játékoságot ötvözik a tanulással (Fekete- Darmos és Radics, 2015).

Egyes speciális módszerek is jelentős támogatást nyújthatnak. A Meixner-módszer például kifejezetten a diszlexiás tanulók számára kifejlesztett olvasástanítási technika, amely a szótagolásra, a hangoztatásra és a vizuális-verbális kapcsolatok erősítésére helyezi a hangsúlyt. A Heckelman-féle módszer szintén hatékony eszköz lehet az olvasási nehézségek kezelésében, mivel a tanár aktív támogatásával segíti a tanulókat az olvasási technika javításában. Összegzésképpen elmondható, hogy a diszlexiás tanulók segítéséhez elengedhetetlen a pedagógusok, szülők és szakemberek szoros együttműködése. A személyre szabott módszerek és eszközök alkalmazása nemcsak a tanulók olvasási és szövegértési készségeit fejleszti, hanem hozzájárul ahhoz is, hogy magabiztosabbá és sikeresebbé váljanak az iskolai életben. A diszlexia kezelése nem egyszerű feladat, de megfelelő támogatással és

figyelemmel a tanulók képességeiknek megfelelően teljesíthetnek, és sikeresen helytállhatnak az oktatásban és az élet más területein is (Meixner, 1993).

4.3. Összegzés

Ahogy elkészítettem a szakdolgozatomat, úgy érzem, hogy sikerült egy alapos és jól átgondolt munkát létrehoznom, amely a diszlexia különböző aspektusait vizsgálja. A téma személyes és szakmai indíttatásból fakad, hiszen mindig is érdekelt, hogyan lehet a tanulási zavarral küzdő gyermekeket hatékonyan támogatni. A dolgozatom célja az volt, hogy bemutassa a diszlexia diagnosztikai folyamatát, a terápiás lehetőségeket, valamint az oktatási rendszer kihívásait és lehetőségeit a diszlexiás tanulók támogatásában.

A témaválasztás során fontos szempont volt számomra, hogy a diszlexia aktuális és releváns kérdéskörét dolgozzam fel. Az inkluzív oktatás iránti elkötelezettségem és az érintett tanulók nehézségeinek megértése adta a kiindulópontot. A dolgozat középpontjába az esettanulmány került, amely lehetőséget adott arra, hogy a diszlexiás tanulók és családjaik mindennapi kihívásait és megküzdési stratégiáit közvetlenül megismerhessem. A kutatási kérdéseimet úgy alakítottam ki, hogy ne csak a diszlexia diagnosztikáját és terápiáját mutassam be, hanem arra is választ adjak, hogyan működhet együtt a család, az iskola és a szakemberek egy diszlexiás tanuló sikeres fejlődése érdekében.

A szakirodalmi rész megírása során arra törekedtem, hogy átfogó képet nyújtsak a diszlexia kialakulásának okairól, diagnosztikai lehetőségeiről, valamint a terápiás és pedagógiai megközelítésekről. Fontosnak tartottam, hogy a hazai és nemzetközi kutatások eredményeit egyaránt beépítsem, így Gyarmathy Éva, Csépe Valéria és Meixner Ildikó munkái mellett külföldi tanulmányokat is használtam. Ez nemcsak megalapozottabbá tette az írást, hanem szélesebb perspektívát is nyújtott a témában.

A dolgozatom egyik legfontosabb része az esettanulmány, amely egy diszlexiás tanuló életútját mutatja be az édesanyja tapasztalatain keresztül. Az interjú készítése során igyekeztem olyan kérdéseket megfogalmazni, amelyek nemcsak a problémákra, hanem az érintett család megküzdési stratégiáira és az elért eredményekre is rávilágítanak. Az interjúalany őszinte válaszai megerősítettek abban, hogy a diszlexiás tanulók támogatása egy szoros együttműködést igénylő folyamat, amelyben a szülők, pedagógusok és szakemberek egyaránt kulcsszerepet játszanak.

A szakdolgozatom egyik erősségének tartom a személyes hangvételt és a részletes elemzést, amely mind a szakirodalmi részben, mind az esettanulmányban megjelenik. Úgy érzem, hogy sikerült komplex képet adnom a diszlexia oktatási és terápiás kezeléséről,

miközben az esettanulmány révén emberközeli nézőpontot is bemutatam. Ugyanakkor szembesültem néhány kihívással is. Például a szakirodalom feldolgozása során nehéz volt a releváns és megbízható források közötti válogatás, valamint az interjúelemzésnél figyelniem kellett arra, hogy objektív maradjak, miközben megőrzöm az alany személyes élményeinek hitelességét. A kutatás során felmerült adatelemzési módszerek még fejlesztést igényelnek, különösen az interjúk mélyebb tematikus elemzését illetően.

A szakdolgozatom írása során ráébredtem, hogy a diszlexia nem csupán egy tanulási zavar, hanem egy összetett jelenség, amely az érintett gyermekek és családjuk életének számos területére hatással van. A korai felismerés, a célzott fejlesztés és a támogató környezet alapvető fontosságú a problémák enyhítésében. Az oktatási rendszernek nagyobb figyelmet kell fordítania az egyéni igényekre, és a pedagógusok továbbképzése nélkülözhetetlen a diszlexiás tanulók hatékony támogatásához. Úgy érzem, hogy a dolgozatom sikeresen bemutatja a diszlexia különböző aspektusait, és hasznos betekintést nyújt mind a tudományos, mind a gyakorlati területen. Úgy gondolom, hogy a szakirodalmi kutatásokat és a személyes interjúkat összekapcsolva egy átfogó és releváns munkát hoztam létre, amely hozzájárulhat a diszlexia jobb megértéséhez és az érintett tanulók támogatásának fejlesztéséhez.

5. Irodalomjegyzék

- 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
- **15/2013. (II.26.) EMMI rendelet**
- **32/2012. (X.8.) EMMI rendelet**
- Aszalai Anett, Horváth Judit, Horváthné Csapucha Klára, Rónáné Falus Júlia (2005): Amit az óvónőnek észre kell venni. Flaccus Kiadó, Budapest.
- Bartók Éva (2010): Játék, öröm, csillogó szemek. Képességfejlesztő játékgyűjtemény diszlexiaveszélyeztetett és diszlexiás gyerekek számára, Marosvásárhely
<https://ovonok.hu/2015/01/jatekos-gyakorlatok-a-hallasi-eszleles-fejlesztesere/>

- Bartók Éva (szerk.) – Gagy Erzsébet – Cseh Ágnes – Deák Györfi Emese – Öllerer Gabriella – Demeter Éva – Kolombán Erika – Mózes Beáta (2007): Én már jobban olvasok! Terápiás kézikönyv a diszlexia és egyéb tanulási zavarok kezelésére. Kreatív Könyvkiadó, Marosvásárhely
- Bednorz Peter – Schuster Martin (2004). Tanulási képesség és tanulási zavarok. In Bevezetés a tanulás lélektanába. Medicina, Budapest. p 254 – 284.
- Bohács Krisztina (2003): Tanulási zavarokkal küzdő gyermekek. Hetek: VII. évfolyam, 39. szám
- Boncz Imre (2015): Kutatásmódszertani alapismeretek. Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs.
- CSÁNYI Y.–PERLUSZ A. (2001): Integrált nevelés – inkluzív iskola. In. BÁTHORY Z.–FALUS I. (szerk.): Tanulmányok a neveléstudomány köréből. Osiris Kiadó, Budapest, 314–332.
- Csányi Yvonne (2000): A speciális nevelési szükségletű gyermekek és fiatalok integrált nevelése-oktatása. In: Illyés Sándor (szerkesztésében): Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Budapest, 379-408. o.
- Csépe V. (2000): Az olvasás és írásképesség zavarai. In: Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE BGGYFK, Budapest, 241-278.
- Csépe V. (2006): Az olvasó agy. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Falus Iván (2004): Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Könyvkiadó Zrt., Budapest.
- Fekete- Darnos Ivett – Radics Márta (2018): Módszertani segédanyag diszlexiás tanulók megsegítéséhez. Csongrád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat, Szeged.
- Fodor Dalma (2017): Diszlexia, diszgráfia, prevenció és reedukáció. Best- Work Kft., Budapest.
- Fonyódi Ilona: Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról. In: Illyés Sándor: Gyógypedagógiai alapismeretek. BGGYTF. Budapest, 2000. 119–136. old.
- Gerebenné Várbiro Katalin (2019): Tanulási zavar. In: Mesterházi Zsuzsa- Szekeres Ágnes (szerk.): A nehezen tanuló gyermekek iskolai nevelése. ELTE BGGYK, Budapest, 68-74.
- Gyarmathy Éva (2007): Diszlexia. A specifikus tanítási zavar. Lélekben Otthon Kiadó, Budapest.

- Illyés Sándor (szerkesztő.) (2000): Gyógypedagógiai alapismeretek. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Budapest.
- Józsa Krisztián (2006): Az olvasási képesség fejlődése és fejlesztése. Dinasztia Tankönyvkiadó, Budapest.
- Kálmán Zsófia – Könczei György: A Taigetosztól az esélyegyenlőségig. Osiris Kiadó. Budapest, 2002.
- Könczei Gy.: (2009): Bevezetés a komplex rehabilitációba ELTE, BGGYK
- Majoros Pál (2004): A kutatómódszertan alapjai. Perfekt Zrt., Budapest.
- Meixner Ildikó (1993): A diszlexia prevenció, reedukáció módszere. ELTE BGGYTF, Budapest.
- Mesterházi Zs. (szerk.) (2001): Gyógypedagógiai lexikon. Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Budapest.
- Sarajar, D. K., Pratiwi, P. (2024). Analysis of multisensory learning media needs for children identified with dyslexia disorder. COUNSENEsia: Indonesia Journal of Guidance and Counseling, 5(1). <https://doi.org/10.36728/cijgc.v5i1.3538>
- SZVATKÓ ANNA– VARGA IZABELLA (szerk. 1995): Szenzoros integrációs terápiák. ELTE Személyiség és Klinikai Pszichológiai Tanszék-FPI, Budapest.
- Vargáné Mező Lilla (2008, szerk.): Fókuszban az egyén. Hogyan készítsünk egyéni fejlesztési tervet? Fogyatékos személyek esélyegyenlőségéért Közalapítvány, Budapest.

Mellékletek

1.számú melléklet: Interjú kérdések az ismerőstől:

- 1. Hogyan tapasztaltad a diszlexia hatását a gyermekkorodban, és hogyan befolyásolta ez a felnőtté válás folyamatát?**
- 2. Milyen konkrét kihívásokkal szembesültél, amikor felnőttként kellett navigálnod a munka világában és a mindennapi életben a diszlexia miatt?**
- 3. Voltak olyan személyek vagy támogató rendszerek, akik segítettek a diszlexia kezelésében, és hogyan hatottak a felnőtté válásodra?**
- 4. Hogyan alakultak a tanulási módszereid az évek során? Hogyan változtál meg felnőttként a diszlexia kezelésében?**
- 5. Milyen stratégiákat alkalmazol a munkád során, hogy a diszlexia ne álljon az előrejutásod útjába?**
- 6. Milyen szerepet játszottak a szülők, tanárok vagy más támogató személyek a diszlexiával való megküzdésedben?**
- 7. Hogyan változott a közvélekedés a diszlexiáról az évek során, és hogyan hatott ez rád személyesen?**

- 8. Mennyire volt fontos számodra, hogy mások megértsék a diszlexiádat? Hogyan kommunikáltad ezt másokkal a munkahelyen vagy a társas kapcsolataidban?**
- 9. Milyen érzelmi hatásai voltak a diszlexiának a felnőtté válásodra? Hogyan befolyásolta a magabiztosságodat vagy önértékelésedet?**
- 10. Milyen pozitív eredmények születtek abból, hogy diszlexiával kellett megküzdened? Milyen erősségeket fedeztél fel magadban?**
- 11. Mi az, amit másoknak, akik diszlexiával élnek, tanácsolnál a felnőtté válás során?**
- 12. Hogyan látod a diszlexia jövőbeli kezelését, és milyen változásokra lenne szükség a társadalmi és oktatási rendszerben a diszlexiás felnőttek támogatása érdekében?**
- 13. Mit gondolsz, milyen hatással lenne a diszlexia a munkahelyi karrieredre, ha nem kaptál volna megfelelő támogatást?**

2.számú melléklet: Interjú az ismerősöm édesanyjával:

1. Honnan tudta, hogy valami nincs rendben B-vel?
2. Mi volt az első teendője? Hogyan reagáltak az általános iskolában?
3. Milyen szakembereket keresett fel?
4. Mi volt a következő lépés?
5. Hogyan kezelte Ön ezt a problémát?
6. Milyen elvárásai voltak B-vel kapcsolatban?
7. Azt tudom, hogy nem szülővárosában végezte el B a nyolc általánost. Hova került? Hogyan élték meg?

3.számú melléklet: Szakértői vélemény

Intézmény: Dr. Nagy László Beszédjavító Általános Iskola - Kőszeg
évfolyam: 3.o.

Vizsgálat időpontja: 2007. 11. 22.
2008. 02. 26.

SNI kategóriába kerülésének időpontja: 2006.02.14.

Eddigi ellátásának személyi, tárgyi feltételei:
Kislétszámú osztályba jár. Gyógypedagógiai rehabilitációs és beszédfejlesztésben részesül.

Előzmények: A gyermeket 2006. februárjában vizsgálta bizottságunk.
dg: ép intellektus
diszlexia F810
diszgráfia F811

A családi anamnézis a kisfiú testvérénél részképes-zavart tárt fel.

Szakorvosi vizsgálat: Dr. Gombos Ágnes
Anamnézis: Zavartalan terhességből, időre, spontán szüléssel 3600gr-mal született. Szülészeti anamnézisben nyakacsavarodott köldökzsinór előfordul. Mozgásfejlődés átlagos volt, beszédfejlődés időben indult. Enuresis nocturna még előfordul. Családban tanulási zavar előfordul, testvérénél diszlexia és diszgráfia igazolódott.

Orvosi vizsgálatból kiemelendő: normál testalkatú, fizikális vizsgálattal belszervek részéről kóros eltérés nincs. Vizsgálati szituációban feladathelyzetbe vonható, irányítható. Feladattudata kialakult. Nagy- és finommozgás átlagos. Keresztezett dominanciájú. Bal kezés, jobb lábás, bal szemes. Szűrővizsgálattal látás épnek tűnik. Hallási differenciálási zavar jelei.

Anamnézis alapján biológiai (organikus) háttérteyező felmerülhet.

Pszichológiai/pszichometrikus vizsgálat: A fiú értelmi képessége normál övezeti, az életkori átlagnak megfelelő, BS. IQ: 97. Az intelligencia szerkezete szórt képet mutat 10-12 éves között.

11-12 éven absztrakt fogalmakat meghatároz, megfelelő a figyelem – analízis – differenciálás, a verbális kombinatív tevékenység.

10 éven számsorban törvényszerűséget nem ismer fel, auditív asszociáció feladatában sikertelen.

Vizsgálatban fokozott motilitással vesz részt.

A metrikus vizsgálat eredményét ellenőrizte és jóváhagyta Szegedi János pszichológus.

2

Logopédiai-gyógypedagógiai vizsgálat
A 11,3 éves fiú előéletéből 2 éves korától eddigyig nevelti őt és 2 testvérét, édesapja meghalt. Anamnézisben kissé megkezdett beszédfejlődés, családi anamnézis szerint füstszívással részképes-zavar társuló fel. Az 1. osztályt (ismétlve, jelenleg 3. osztályos 2006. 02. 14-én bizottságunk tanulási zavart állapított meg, amely az olvasás- írás területén kifejezett. Javasoltak integrált oktatású jelölésű. Édesanya, látva a nagyobbik testvér küzdelmét az integrációban, elvitte gyermeket Kőszegre, a dr. Nagy László Beszédjavító Általános Iskolába. Jelen vizsgálatunk utólagos beiskolázási javaslat.

Jelen vizsgálatban a fiú kelendő érdeklődéssel, belső motivációval, megfelelő munkatempóban és figyelemkoncentrációval dolgozik. Általános ismereti megfelelések, idő-orientáció fejlesztése szorai, térben-síkban való tájékozódással bizonytalanság tapasztalható, keveri a boka-tér fogalmakat.

Laterálisiták kereszttett: jobb szem-balkéz- jobb láb. A GMP13. felvétele után 85%-ban jobb oldali kézpreferencia és 19%-os bal lástók.

Beszédmegértése, beszédészletése megfelelő, aktív szókincse életkori szinten álló, választékos, képzelőerővel grammatikai pontatlanságokkal felépített mondat szerkesztéssel.

Elvégeztük a GMP- beszédészletést és beszédmegértést vizsgálatát, melynek értékelése:

Értékelés: az akusztikai és fonetikai folyamatok megfelelő szinten állnak, a fonológiai folyamat (GMP5.: 70 %) 3 éves szinten álló.

szerialis: GMP10. 80 % 4 éves álló.
vizualis: GMP7. 80 % 9 éves szint felett álló.

ritmus: jó
transzformáció: megfelelő
differenciálás: 4 hiba, a magánhangok hosszúságát nem képes megkülönböztetni.

Megérés:
mondánérés: GMP16. 90 % 6 éves álló.
szövegértés: GMP12. 100 % 8 éves álló.

Emlékezet:
verbális: GMP 8. 3 szób. 3 éves álló.
vizualis: GMP9. 8 képb. 5 éves álló.
mentális lexikon: GMP11. 11 szb. életkori szint feletti

Dominancia: keresztzett
szem: jobb kéz: bal(JOBB) láb: jobb

A centrális működés (GMP 15.20%) szintézise csak egy szor jött létre (kecskepásztor).
A fenti eredmények alapján a gyermek a beszédészletés zavarával küzd. A zavar főleg a fonológiai folyamatot a verbális emlékezetet, a szerialis észlelést, a beszédhang-differenciálást és a centrális működést érinti.

/Javaslat: dr. Gósy Mária: A beszédészletés és a beszédmegértés fejlesztése iskolásoknak című könyve szűlök számára./

Olvasással keresi és nyomon találja a sorokat, újjával már nem akarja követni. Olvasási tempója lassú, monoton, kezdetben még hangulózó, később egyvülvő válik. Hibái: k-t, betű-szótagkihagyás- és betoldás, a szavak végét igyekszik kitalálni a tempó fokozása érdekében. Szövegértés: 12/7.

A Meixner-féle olvasólapon lassú tempó mellett kevés hibával olvas. A szótagokat 1p 30mp alatt 13 hibával, a szavakat 3p. 7mp alatt 24 hibával olvassa (Martos Imréné logopédus vizsgálata alapján) Tipikus hibái: betű-és szótagcsere, kihagyás, betoldás, szóbeliség, íráss- cseruzafogásra a gyenge és erős nyomtatók váltakozása, keresztzett dominancia jellemző. Az olvasással előforduló hibák határoztartás jelennek meg.

Diagnózis: beszédészletés zavara BNO: F80.20
diszlexia BNO: F81.0
diszgráfia BNO: F81.1

Javaslat: intenzív logopédiai terápia mellett iskolai kudarcok ellenére a tanulás most már sikeres. Tanuk esélyt a gyermek fejlődésére, a korábbi értelmi, sikeres tevékenység lett a gyermek számára.

Felülvizsgálatunk alapján megállapítottuk, hogy:

- korábbi szakértői véleményében formai hibát nem találtunk
- a tanulási problémák hátterében a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenessége áll, nem pedagógiai és művelődési esélyegyenlőségéből származó sikertelenség
- A befektetett pedagógiai energia ellenére a tünetek nem szűntek meg
- A gyermek értelmi struktúrájában a részesség zavar tünetei fennállnak

Baléza jól kooperáló, nyitott kisfiú. Kialakult feladatudattal, kitaróan dolgozik. Önálló és irányított viselkedése életkori szintű. Általános tájékozottsággal rendelkezik. Vizuomotoros koordinációja súlyosan sérült. Az intellektushoz viszonyítva az elmaradás mértéke organicitásra utal. Cserzőfogás halkezes. Határteréken belüli hibaszámmal, de rendkívül lassú tempóban olvas (5 p.52 mp) Szövegértése gyenge. Az írás technikai kivitelezése olyannyira leköti figyelmét, hogy sem a szövegre, sem a helyesírásra nem tud koncentrálni. Súlyos tagolási problémák, illetve hallási differenciálási nehézségek tapasztalhatók írástelejesítményében.

Diagnózis: A közoktatásról szóló törvény 121.§ (1) bekezdés 29/a alpontja szerint sajátos nevelési igényű tanuló/gyermek.

A megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okokra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd:

- ép intellektus BS: IQ: 97
- diszlexia BNO: F810
- diszgráfia BNO: F811
- beszédészlelés zavara BNO: F 80.20

Összegzés/javaslat:

A tanuló sajátos nevelési igényét a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okokra visszavezethető tartós és súlyos rendellenessége indokolja (121.§ (1) 29.a), melyet a szakértői vizsgálat gyermekneurológiai szakorvosi véleménye, pszichológiai / pszichometrikus véleménye és gyógypedagógiai véleménye összhangban alátámaszt.

A korábbi véleményekben megfogalmazott ellátásra jogosult.

A gyermek sikeres iskolai bevétele érdekében a következő értékelés, minősítés alóli felmentések érvényesítését javasoljuk (1993. évi LXXIX. tv. 30§ (9)):

- Helyesírás (részantárgy) értékelése alóli felmentés,
- írásbeli munkára hosszabb felkészülési idő biztosítása vagy adott idő alatt kevesebb írásbeli feladat számunkérése,
- az írás külalakjának értékelése alóli felmentés,
- az írásbeli számonkérés kiegészítése szóbeli felelettel,
- megfigyelés alkalmazása (tróóp, számhálop, szövegszerkesztő program stb.),
- a tanulmány számonkérése segítő kérdésekkel,
- olvasásra, önálló szövegfeldolgozásra hosszabb felkészülési idő biztosítása,
- az olvasási technika értékelése alóli felmentés,
- érettségizés pedagógus vagy jól olvasó diáktárs általi felolvasása a jobb szövegértés céljából,
- kötelező olvasmányok feldolgozása videofilm, a regények kivonatának, rövidített változatának a segítségével.

Ezeket a kedvezményeket minden tantárgy számonkérésekor figyelembe kell venni.

Differenciált, a haladási tempójának megfelelő tanórai oktatása, értékelése és minősítése szükséges.

A megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének rendellenessége miatt [14/1994.MKM rendelet 26/A § (2)] a tanuló sajátos nevelési igényű különleges gondozást biztosító ellátásra jogosult. (Az ellátás megszervezése a gyógypedagógiai ellátás körébe tartozik.)

Amennyiben az iskola a sajátos nevelési igényű tanuló (dg.a megismerés és viselkedés fejlődésének rendellenessége) integrált neveléséhez, oktatásához szükséges személyi és tárgyi feltételeket biztosítani tudja, a sajátos nevelési igényű tanuló részére kötelező pedagógiai célú rehabilitációs foglalkozásokat kell szerveznie a többszörösen módosított 1993. évi LXXIX. tv. 52.§ (6) bekezdése alapján: A kötelező egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozások megszervezésének heti időkerete a (3) bekezdésben az évfolyamra meghatározott heti tanítási óra tizedét szálaléka, legalább heti 3 óra.

Fejlesztési területek (szakmai feladat, terápia):

- sikbeli tájékozódás
- sokoldalú auditív, vizuális percepció fejlesztése, a látás, hallás, mozgás koordinált működtetése (ennek során biztosítva, hogy a kinezetziás, a hallási, a látási, a beszédmozgásos benyomások egymást erősítve fejlődjenek)
- kommunikációs tréning (verbális kifejezőkészség, szóbeli-, írásbeli és szóbeli szövegalkotás)
- grafomotorika
- vizuomotoros koordináció gyakorlása
- az olvasás - írás készségének folyamatos gondozása, fejlesztése a tanuló egész iskolai pályafutása alatt
- az értékelés, minősítés legyen méltányos

Rehabilitációt végző szakember: gyógypedagógus, gyógypedagógus terapeuta vezetésével, irányításával.

Fenti törvény 66.§ (7) bekezdéséhez tartozó 3.sz. melléklet II/3. pontja alapján az osztály/csoport kialakítása (átlaglétszámának számítása) során kettő tanulóként/gyermekként vehető számításba. Az intézmény a tanuló után emelt összegű gyógypedagógiai támogatásra jogosult.

Iskolai nevelésére, oktatására javasolt intézmény:
Dr. Nagy László Beszédfajvívó Általános Iskola - Kőszeg

Következő felülvizsgálat ideje 2 év múlva a 2009/2010. tanévben (az illetékes megyei TKVSZRB szervezésében)

Kérjük az iskolát, hogy az előző tanév június 30-ig az aktuális, részletes pedagógiai jellemzőivel, a szülő egyetértésével kezdeményezze a gyermek felülvizsgálatát! (21/2005. OM. rendelet 13.§)

Fellebbezés: A 14/1994. évi (VL24.) MKM rendelet 15.§ (1) bekezdés értelmében felhívjuk a szülő figyelmét arra, hogy amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal nem ért egyet, a szakértői és rehabilitációs bizottság vezetője - a rendelet 18. §-ának b) pontja alapján - köteles erről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes jegyzőt tájékoztatni.

A jegyző államigazgatási eljárás keretében határoz a tankötelezettség teljesítésének kérdésében. A szülő a határozat ellen benyújtott fellebbezéssel kezdeményezheti a szakértői véleményben foglaltak megváltoztatását.

Zalaegerszeg, 2008. március 4.

Cubáné Horváth Klára
Cubáné Horváth Klára
szakvizsg. gyógyped.tanár

Dömötör Monika
Dömötör Monika
gyógypedagógiai tanár

Szabó János
Szabó János
pszichológus

Dr. Gárdosné Román Bernadett
Dr. Gárdosné Román Bernadett
szakvizsg.gyógypedagógiai tanár
logopédus

Szabó Zsoltné
Szabó Zsoltné
szakvizsg.gyógyped.tanár
Szak Biz.vez.

Nyilatkozatok

Nyilatkozat

Alulírott, Veres Balázs tudatában áll, hogy szakdolgozat megírásához igénybe lettek véve szakértői anyagai, személyes adatai. A dokumentumokat önszántából adta a szakdolgozat megírásához.

Kelt: Nagykanizsa, 2025. 03. 28.

Veres Balázs
.....

aláírás

NYILATKOZAT

VERESNÉ TISAI KATALIN (név) (hallgató Neptun azonosítója: UNJTG 9)
konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a
záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az
irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól
tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő
védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: 2025. év 04. hó 10. nap

Tóth-Szűcs An
Belső konzulens

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat
III. Hallgatói Követelményrendszer
III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat
6.13. sz. függelék: A MATE egységes szakdolgozat /
diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója
4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréséről és
eredetiségéről

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Veresné Tiszai Katalin
A Hallgató Neptun kódja: UNJTQ9
A dolgozat címe: Egy tanulási zavar: a fejlődési diszlexia megélése a
felnőtté válás tükrében
A megjelenés éve: 2025
A konzulens intézetének neve: Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem-
Gyógypedagógiai Tanszék
A konzulens tanszékének a neve: Gyógypedagógiai Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

-nem titkosított dolgozat a védést követően
-titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2025. év 04. hó 10. nap

Veresné Tiszai Katalin
Hallgató aláírása